

Powiatowa Stacja
Sanitarno-Epidemiologiczna
w Wieruszowie

***Ocena stanu sanitarnego
powiatu wieruszowskiego
za 2017 rok***

Wieruszów, marzec 2018r.

Spis Treści 2

Stan bezpieczeństwa sanitarnego powiatu wieruszowskiego wg poszczególnych komórek organizacyjnych PSSE:

Wstęp.....	3
1. W zakresie epidemiologii	4-16
2. W zakresie higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku	17-27
3. W zakresie higieny komunalnej	28-36
4. W zakresie higieny dzieci i młodzieży.....	37- 48
5. W zakresie higieny pracy.....	49- 53
6. W zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego	54 -56
7. W zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.....	57 - 68
8. Wnioski końcowe	69 - 70

WSTĘP

Przedkładam ocenę stanu bezpieczeństwa sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej w powiecie wieruszowskim w 2017 roku.

Powiat wieruszowski składa się z 7 gmin, zajmuje obszar 577,21 km², ludność ok. 42169 tys. (miasto - 8637; wieś – 33534 ; kobiety 21328; mężczyźni -20841) W rejestrze PSSE w Wieruszowie na dzień 31 grudnia 2017 roku zarejestrowanych było 966 obiektów.

Głównym celem działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wieruszowie było promowanie zdrowego stylu życia, nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz bezpieczeństwem zdrowotnym wody, przeciwdziałanie zagrożeniom stwarzanym przez nowe narkotyki, zapobieganie powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie zdrowia publicznego. Zadania wynikające z celu głównego są realizowane na podstawie ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U.t.j. z 17 września 2017r. poz. 1261), oraz pozostałe powiązane przepisy RP i UE. Stan sanitarny powiatu wieruszowskiego oraz sytuacja epidemiologiczna uległy poprawie w stosunku do roku 2016. Zawarte w opracowaniu dane wskazują na potrzebę kontynuowania działań w celu dalszej poprawy stanu zdrowia publicznego w naszym powiecie.

Polecam przedstawioną ocenę stanu sanitarnego powiatu wieruszowskiego za 2017 rok wszystkim zainteresowanym tematem zdrowia publicznego.

PPIS w Wieruszowie

Ewa Żóraw

EPIDEMIOLOGIA

W zakresie chorób zakaźnych

Ocenę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie wierszowskim opracowano, w oparciu o dane zgłoszonych przypadków zachorowań i zakażeń do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Wieruszowie.

W Polsce zgłaszanie, kwalifikacja oraz rejestracja zachorowań na choroby zakaźne opiera się na opracowanych przez Państwowy Zakład Higieny „Definicjach chorób zakaźnych”. Zastosowanie powyższych definicji, ma na celu ujednoczenie zgłaszalności chorób zakaźnych i zapewnienie porównywalności danych, zbieranych w ramach nadzoru epidemiologicznego w Polsce oraz we Wspólnocie Europejskiej. Powyższą analizą zostały objęte jednostki i zespoły chorobowe, które stanowiły problem epidemiologiczny. Dane za rok 2017, zostały porównane z danymi za rok 2016.

W roku 2017 na terenie powiatu wierszowskiego wśród chorób podlegających zgłaszaniu nie odnotowano zachorowań na czerwonkę bakteryjną, błonicę, dury brzuszne i dury rzekome. Zagrożenie zachorowaniami na te choroby nie jest wysokie. Wymagają one jednak utrzymania stałego nadzoru z racji ich znaczenia klinicznego i potencjału epidemicznego.

Poprawa stanu epidemiologicznego nastąpiła dla takich jednostek chorobowych jak: wirusowe zakażenia jelitowe ogółem (nie określone) z 142 do 131, salmonella z 20 na 7, szkarlatyna z 14 na 8, ospa wietrzna z 145 na 61, krztusiec z 7 na 3, styczność i narażenie na wścieklicznę /potrzeba szczepień z 2 na 1, gruźlica płuc potwierdzona bakteriologicznie z 8 na 2.

Zarejestrowano pojedyncze jednostki chorobowe takie jak: wirusowe zakażenia jelitowe – inne określone – 1, inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez: *E. Coli biegunkotwórczą* i inne określone – 1, róża -1, świnka - 1, kiła - 1, bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu – inne nieokreślone –1, Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* – zapalenie opon

mózgowych i/lub mózgu - 1, AIDS - Zespół nabytego upośledzenia odporności -1, salmonella - inne zakażenia pozajelitowe -1.

W przypadku chorób zakaźnych przeciwko, którym prowadzone są szczepienia ochronne nie zarejestrowano żadnego zachorowania na różyczkę (2016r.- 0) i świnkę (2016r.-1), natomiast zarejestrowano 3 zachorowania na krztusiec.

W roku 2017 w stosunku do 2016 nastąpił wzrost zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 z 40 do 52, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy z 3 na 5, boreliozę z 9 na 10, grypę z 32 na 821, wirusowe zapalenie wątroby typu C z 2 na 3, wirusowe zapalenie wątroby typu B z 3 na 6.

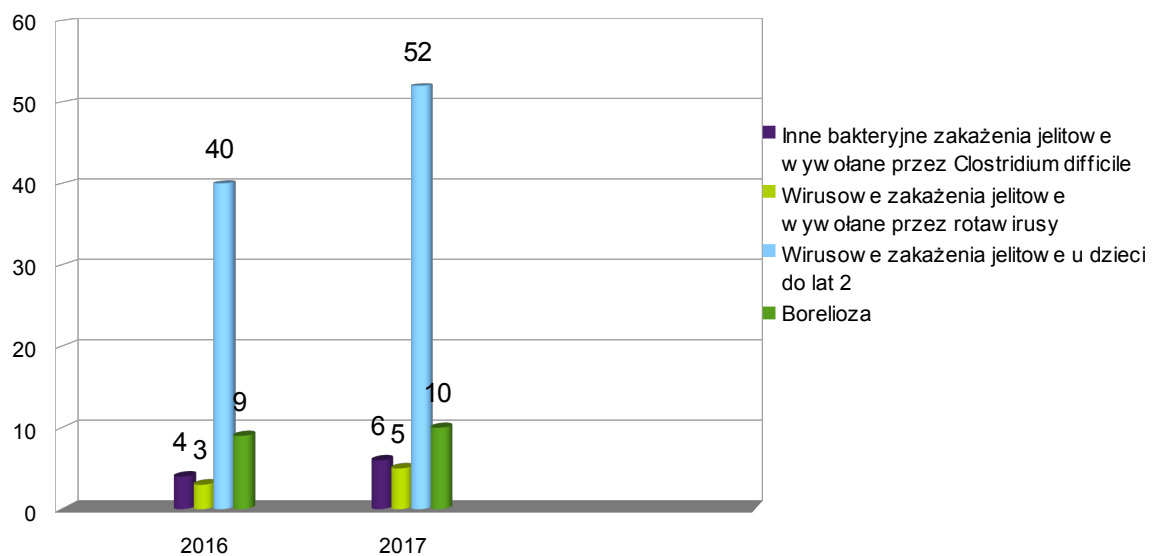
Tabela numer 1 przedstawia współczynniki zapadalności na 100 tys. mieszkańców dla jednostek chorobowych w 2016 i 2017 roku.

Zachorowania	POWIAT WIERUSZOWSKI			
	2016r.		2017r.	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonella – zatrucia pokarmowe	20	47,39	7	1658
- inne zakażenia pozajelitowe	0	0	1	2,26
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez : - <i>Clostridium difficile</i>	4	9,47	6	14,21
- <i>E.coli biegunkotwórczą</i>	2	4,73	1	2,26
- <i>inne określone</i>	0	0	1	2,26
Wirusowe zakażenia jelitowe:				
- wywołany przez rotawirusy	3	7,10	5	11,84
- inne określone	1	2,36	1	2,26
- ogółem (nie określone)	142	336,53	131	310,39
- u dzieci do lat 2	40	94,79	52	123,21
Grypa	32	75,83	821	1945,31
Grypa potwierdzona badaniami	2	4,73	6	14,21
Ospa wietrzna	145	343,64	61	144,53
Świnka	1	2,36	0	0
Różyczka	0	0	0	0
Szkarlatyna (Płonica)	14	33,17	8	18,95
Krztusiec	7	16,58	3	7,10
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu B	3	7,10	6	14,21
Wirusowe Zapalenie Wątroby typu C : wg definicji przypadku - 2014r	2	4,73	3	7,10
Borelioza (choroba z Lyme)	9	21,32	10	23,69
Nowo wykryte zakażenia HIV	0	0	2	4,73
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	0	0	1	2,26
Kiła	1	2,36	1	2,26

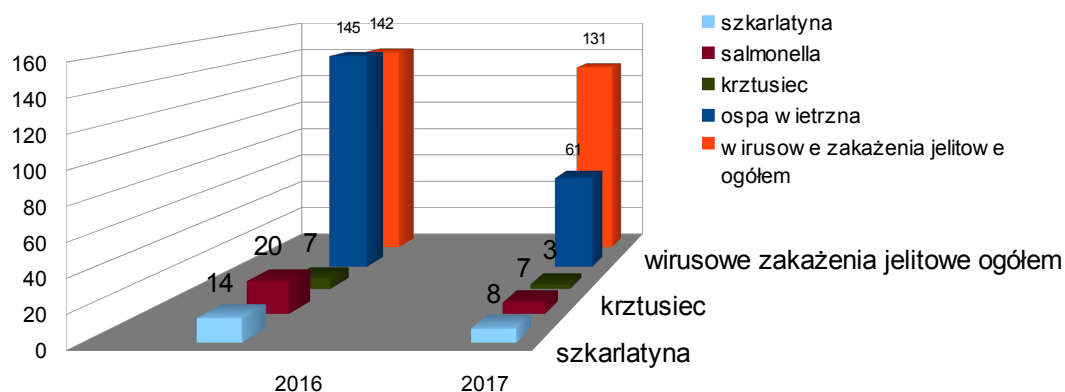
Rzeżączka	0	0	2	4,73
Inne choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez Chlamydie	0	0	1	2,26
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> - Róża	1	2,36	1	2,26
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> – zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	0	0	1	2,26
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu – inne nieokreślone	1	2,36	1	2,26
Styczność i narażenie na wścieklicę / potrzeba szczepień	2	4,73	1	2,26
Gruźlica				
- płucna potwierdzona bakteriologicznie	8	18,95	2	4,73
- nie potwierdzona bakteriologicznie płucna	4	9,47	0	0

Współczynnik zapadalności na 100 000 ludności.

Wzrost zachorowań w 2017r. w porównaniu do 2016 roku

Spadek zachorowań w 2017r. w porównaniu do 2016 roku

Zatrucia pokarmowe

W roku 2017 zarejestrowano 7 przypadków zatruc pokarmowych (wsp. zap. 16,58), a w roku 2016 – 20 zachorowań (wsp. zap. 47,39). Zatrucia pokarmowe zostały wywołane przez pałeczkę *Salmonella Species* i dotyczyły 4 dzieci w wieku od 2 do 5 lat oraz 3 osób dorosłych w wieku od 64 do 86 lat.

W roku 2017 nie zarejestrowano żadnego zbiorowego zatrucia pokarmowego.

Wirusowe zapalenia wątroby

W 2017r. w powiecie wierszowskim zarejestrowano 3 zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C wg. def. z 2014r. (przypadki potwierdzone laboratoryjnie metodą PCR, RNA).

W 2017r. zarejestrowano 6 przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu B – BNO (przypadki potwierdzone laboratoryjnie u kobiet ciężarnych).

Na sytuację epidemiologiczną tej choroby mają wpływ m.in. takie czynniki jak: stały nadzór nad dezynfekcją i sterylizacją w placówkach służby zdrowia, przestrzeganie zasad aseptyki przy zabiegach, realizacja szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B. Możliwe drogi zakażenia HBV to także zabiegi wykonywane w gabinetach tatuażu, kosmetycznych, poprzez wstrzyknięcia środków odurzających niejałowym sprzętem (narkomanii), kontakty seksualne z osobami zakażonymi.

Powyższe dane przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela nr.2. WZW zapadalność na 100 tys. mieszkańców w latach 2016– 2017

WZW	POWIAT WIERUSZOWSKI			
	2016r.		2017r.	
	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
WZW typu C - wg definicji przypadku - 2014r	2	4,73	3	7,10
WZW typu B - BNO	3	7,10	6	14,21

Choroby wieku dziecięcego

W roku 2017 zaobserwowano spadek współczynnika zapadalności dla szkarlatyny (płonicy) z 33,17 do 18,95, ospy wietrznej z 343,64 do 144,53 i świnki z 2,36 do 0. Nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę.

Pokąsania przez zwierzęta

W 2017 roku pokąsanych zostało 64 mieszkańców powiatu wieruszowskiego (2016r.-67).

Do szczepień p/wścieklicznie zakwalifikowała się 1 osoba.

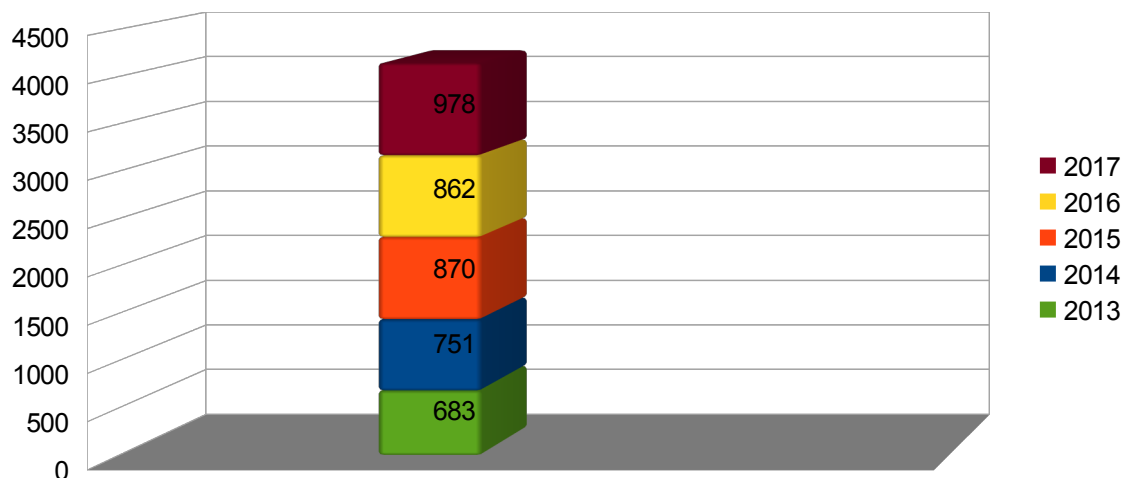
Sprawcami pokąsań były zwierzęta domowe (psy, koty, królik) oraz zwierzęta dzikie (lis). Większość pokąsań miała miejsce na wsi. Zwierzęta, które pokąsały poddane były obserwacji przez służbę weterynaryjną.

Inne choroby zakaźne

Zarejestrowano wzrost zachorowań na grypę z 32 w 2016r. (wsp. zap. 75,83) do 821 w 2017r. (wsp. zap. 1.945,31). W przypadku 6 zachorowań - grypę typu b potwierdzono laboratoryjnie.

W powiecie wieruszowskim przeciwko grypie zaszczepiono łącznie 978 osoby.

Stan zaszczepienia na grypę w latach 2013 – 2017.

W 2017 roku (podobnie jak w latach ubiegłych) na terenie powiatu 1 placówka podstawowej opieki zdrowotnej brała udział w czynnym nadzorze nad rejestracją przypadków grypy, poprzez udział w badaniach laboratoryjnych w systemie SENTINEL.

System SENTINEL jest zintegrowanym systemem nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą, gdzie nadzór epidemiologiczny i nadzór wirusologiczny są prowadzone w tej samej populacji.

W trakcie trwania nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą w systemie Sentinel w miesiącach styczeń – marzec zarejestrowano 6 zachorowań potwierdzonych badaniami wirusologicznymi.

Na terenie powiatu wieruszowskiego wykryto bezobjawowe nosicielstwo antygenu HBsAg u 4 osób i HCV u 1 osoby. Są to przypadki nie potwierdzone laboratoryjnie metodą PCR, RNA. O każdym nowo wykrytym nosicielstwie zawiadomiono pisemnie placówki podstawowej opieki zdrowotnej celem objęcia nadzorem nosiciela i jego otoczenia.

W roku 2017 zarejestrowano 6 tymczasowych nosicieli *Salmonelli Enteritidis* i *Salmonelli Typhimurium*, w roku ubiegłym 11 nosicieli.

W 2017r., nie wydano decyzji o odsunięciu od pracy zawodowej.

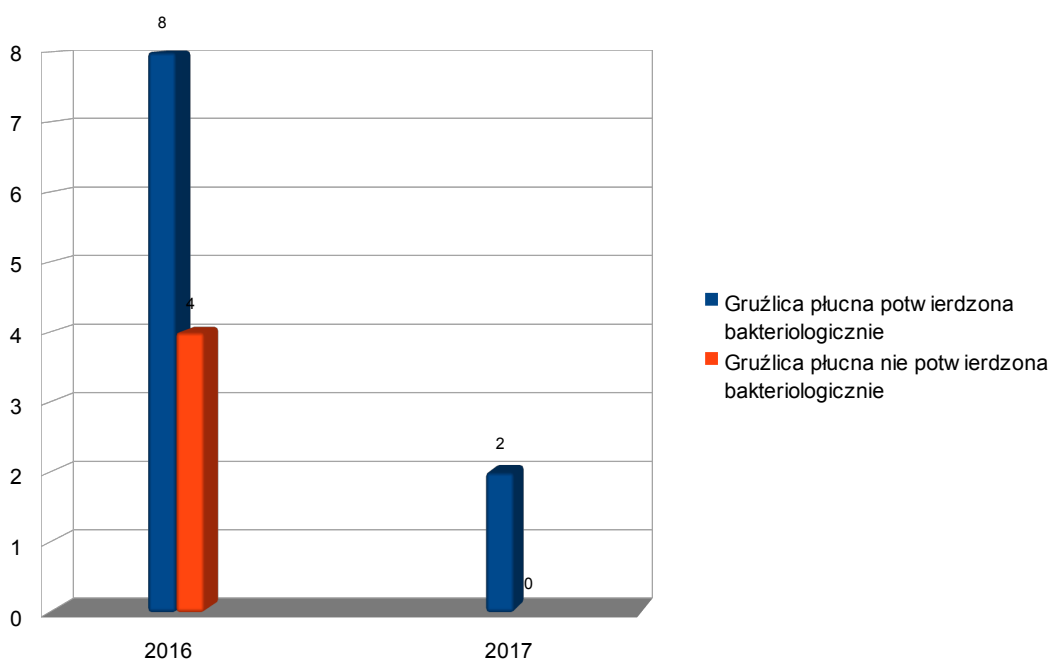
Od 2010 roku wprowadzony został do obowiązek raportowania chorób przenoszonych drogą płciową tj. kiła, rzeżączka, ziarnica weneryczna wywołana przez Chlamydie oraz inne choroby wywołane przez Chlamydie, jak również inne nierzeżączkowe zakażenia układu moczowego.

W 2017 roku zarejestrowano jeden potwierdzony przypadek kiły wczesnej u kobiety w wieku 32 lat i 2 przypadki rzeżączki u kobiety w wieku 17 lat i mężczyzny w wieku 29 lat.

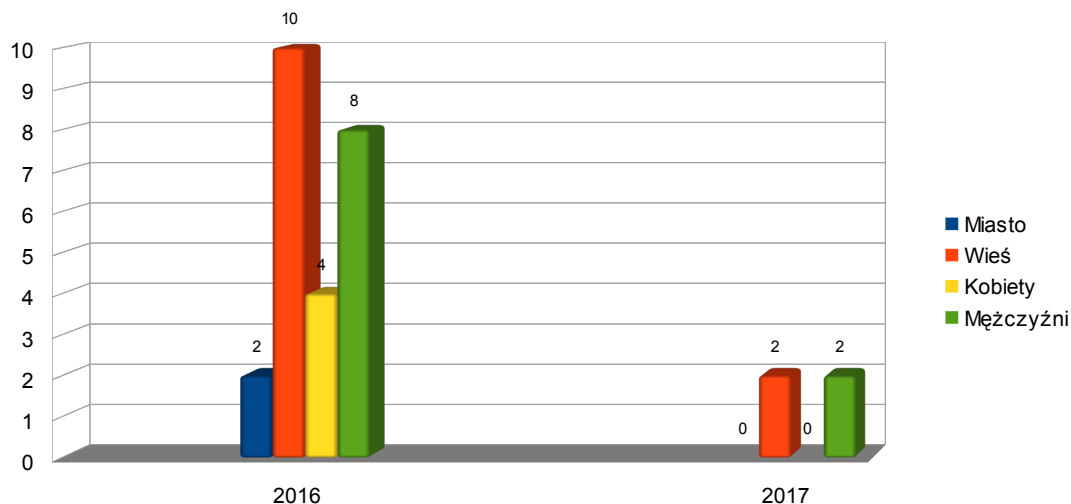
W 2017r., w powiecie wierszowskim zarejestrowano 2 przypadki gruźlicy płucnej potwierdzonej bakteriologicznie. Nie zarejestrowano żadnego przypadku gruźlicy pozapłucnej. Gruźlica jest chorobą zakaźną, wywołaną zakażeniem prątkiem gruźlicy, która z reguły zajmuje płuca, choć zdarzają się również przypadki gruźlicy pozapłucnej. Do podstawowej metody zapobiegania gruźlicy należą szczepienia BCG. Szczepionka podawana jest noworodkom w pierwszej lub drugiej dobie życia.

O każdym zachorowaniu potwierdzonym bakteriologicznie informowany był lekarz rodzinny do którego zadeklarowany jest pacjent oraz Poradnia Chorób Płuc i Gruźlicy, celem objęcia badaniem klinicznym, diagnostycznym zarówno chorego jak i osób z jego otoczenia. Po przeprowadzeniu dochodzenia epidemiologicznego formularz zgłoszenia na gruźlicę wraz z istotnymi informacjami o leczeniu przesyłany był do WSSE w Łodzi.

Zachorowanie na gruźlicę w latach 2016 - 2017

Rozkład zachorowania na gruźlicę według miejsca zamieszkania i płci.

W 2017 roku zmniejszyły się zachorowania na gruźlicę płuc potwierdzoną bakteriologicznie w porównaniu do roku ubiegłego. Jak wynika z powyższego wykresu zachorowania na gruźlicę częściej występują na wsi i częściej dotyczą mężczyzn.

Gruźlica może okazać się śmiertelna w przypadku osób o osłabionej odporności oraz u tych osób, które zbyt późno przedsięwzięły lub zbyt wczesnie przerwały leczenie.

Chcąc uniknąć rozprzestrzeniania się choroby należy zadbać o jak najskuteczniejsze i najwcześniejsze diagnozowanie, które umożliwi szybkie podjęcie leczenia.

W zakresie nadzoru nad placówkami służby zdrowia

W 2017 roku pod nadzorem PSSE w Wieruszowie znajdowało się 59 zakładów lecznictwa otwartego, w tym:

- 1 Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej
- 13 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej,
- 28 Prywatnych gabinetów lekarskich,
- 10 Punktów szczepień,
- 7 Inne usługi medyczne

Na 2017 rok w placówkach lecznictwa otwartego zaplanowano 105 kontroli sanitarnych. Plan

wykonano zwiększając go o 4 kontrole wynikające m.in. z: rekontroli zaleceń, kontroli na polecenie PPIS w Wieruszowie.

Nowo powstałe placówki to:

Specjalistyczny Gabinet Fizjoterapii w Galewicach.

Likwidacji uległa następująca placówka:

Indywidualna Praktyka Lekarsko – Stomatologiczna w Lututowie.

Rozkład kontroli w poszczególnych placówkach przedstawiał się następująco:

Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	- 8
Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	- 27
Prywatne Gabinety Lekarskie	- 31
Punkty Szczepień	- 38
Inne usługi medyczne	- 5

Ogółem przeprowadzono 109 kontroli sanitarnych.

Podstawę działalności podmiotów leczniczych publicznych i niepublicznych stanowi ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej (t.j. Dz.U.2016, poz.1638 z późn. zm.), do której 30 listopada 2017 roku weszła w życie zmiana. Dotyczy ona podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które realizują program dostosowania pomieszczeń i urządzeń do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz.U. z 2012r., poz. 739). Jeśli do końca 2017 roku nie zrealizowały programu choćby częściowo, powinny wystąpić do właściwego państwowego inspektora sanitarnego z wnioskiem o wydanie opinii stwierdzającej, że niespełnienie tych wymagań nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa sanitarno-higienicznego pacjentów.

Z prawa tego skorzystał ZOZ „PRONUS” w Osieku i złożył wniosek do PPIS o wydanie opinii, która na dzień 31.12.2017r., nie została wydana ze względu na niekompletną dokumentację złożoną przez ZOZ „PRONUS”.

Spośród kontrolowanych w 2017r., podmiotów, które posiadają program dostosowawczy, tylko jeden prywatny gabinet ginekologiczny częściowo dostosował pomieszczenia, natomiast ośrodek zdrowia NZOZ „Medix”s.j. w Wieruszowie nie podjął żadnych kroków w celu jego realizacji.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie powiatu wieruszowskiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego i przeprowadzenie prac dostosowujących do wymagań *rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26*

czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012 r., poz. 739).

W 2017r., w NZOZ „BONUS” s.c w Wieruszowie, ZOZ „PRONUS” w Galewicach, NZOZ „MEDIX” s.j. w Wieruszowie odnowili ściany we wszystkich pomieszczeniach. Przychodnia „MEDIANA” w Łubnicach ul. Wieluńska 2 i SPZPOZ w Lututowie jest w trakcie modernizacji pomieszczeń by poprawić stan techniczny oraz funkcjonalność podmiotu leczniczego.

Stan sanitarny kontrolowanych obiektów w roku 2017 nie budził zastrzeżeń.

W rocznym sprawozdaniu z urządzeń sterylizujących na terenie PSSE w Wieruszowie wykazano 17 sterylizatorów na parę wodną pod zwiększonym ciśnieniem.

Sterylizatory na parę wodną pod zwiększonym ciśnieniem pracują w:

Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej	- 2
Prywatnych Gabinetach Lekarskich	- 15

Kontrolę urządzeń sterylizujących przeprowadza się przy użyciu testów chemicznych, są to paski : SPS Medical, Twindicator, Steam Indicator Strip. Testy chemiczne zakładane są do rękawów papierowo-foliowych, woreczków samoprzylepnych lub wkładane pojedynczo na każdą półkę w autoklawach pomiędzy pakiety z narzędziami lub sprzętem. Ważniejszą rolę spełnia kontrola za pomocą testów biologicznych – Sporali A.

Sterylizatory kontrolowano testami biologicznymi średnio 11 razy w roku.

Liczba wykonanych testów biologicznych w placówkach lecznictwa otwartego w 2017r. wynosiła 186, z czego:

Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	- 24
Prywatne Gabinety Lekarskie	- 162

Testy kontrolne wykazywały prawidłową sterylizację sprzętu i narzędzi lekarskich.

Badania testów biologicznych wykonywane są w Laboratorium PSSE w Wieluniu oraz w NZOZ Centrum Diagnostyki Laboratoryjnej w Łodzi, ul. Niemcewicza 24.

Lekarze: 1 Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej i 7 Prywatnych Gabinetów Lekarskich podpisali umowy na usługę sterylizacji narzędzi i sprzętu wielorazowego użytku.

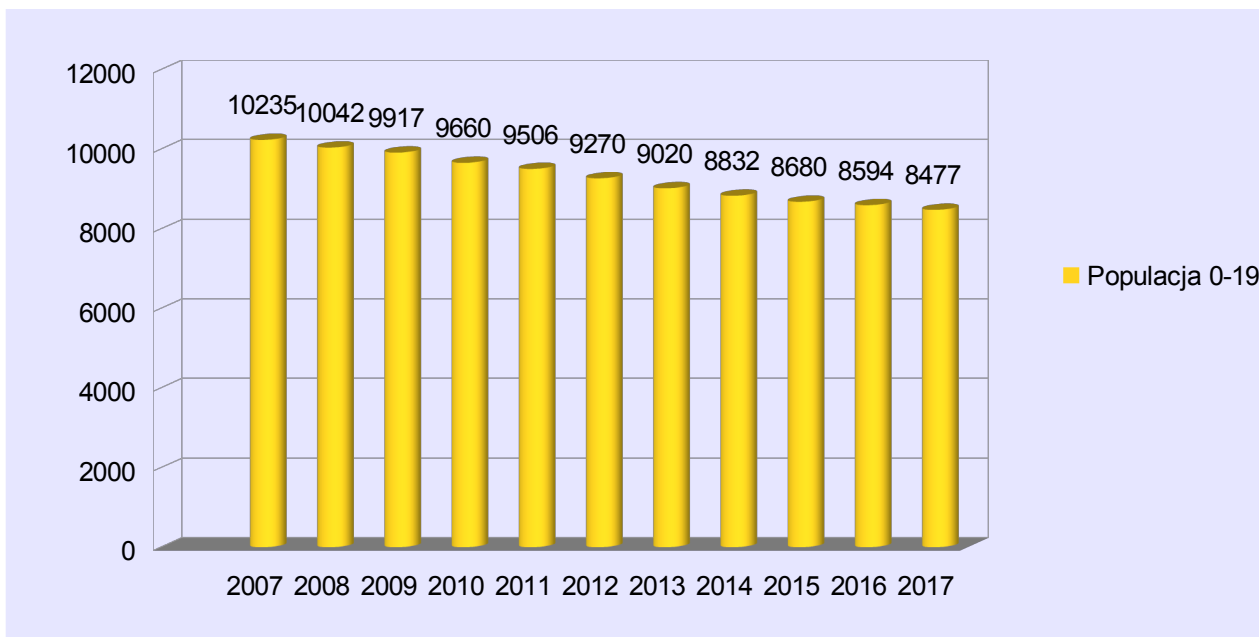
Pozostałe placówki lecznictwa otwartego korzystają wyłącznie ze sprzętu jednorazowego użytku.

W zakresie nadzoru nad szczepieniami

Na terenie powiatu wieruszowskiego w 2017 roku podlegało szczepieniu - 8477 dzieci od urodzenia do 19 roku życia. W zakresie chorób przeciwko, którym prowadzone są szczepienia ochronne, odnotowano w ciągu roku tylko 3 przypadki krztuśca w przedziale wiekowym od 3 do 12 roku

życia, nie odnotowano innych chorób.

Wykres przedstawia populację dzieci i młodzieży od 0 - 19 r. życia na terenie powiatu wierszowskiego w latach 2007-2017

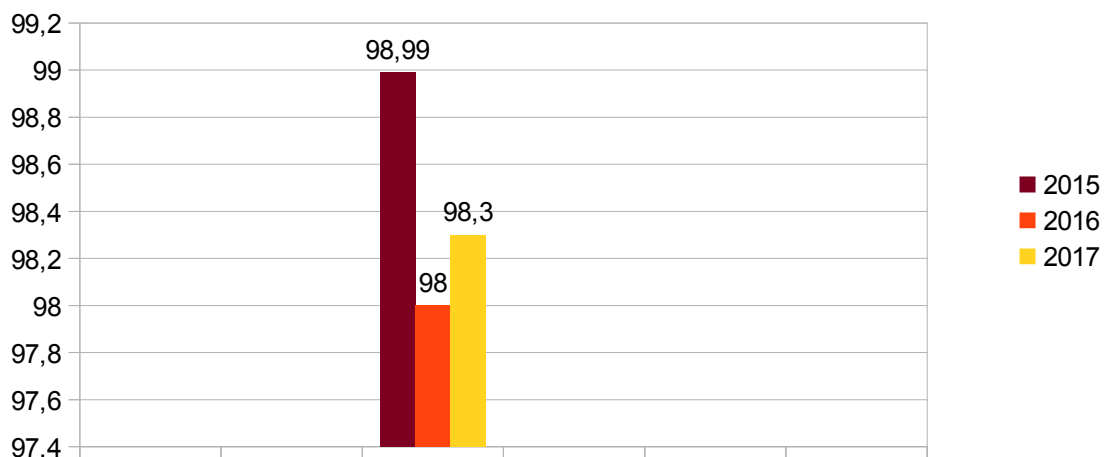
Na podległym terenie znajduje się 10 punktów szczepień. W ciągu roku wykonano 42 kontrole w podległych punktach szczepień. W gabinetach nie stwierdzono nieprawidłowości pod względem sanitarno - higienicznym. Dzieci szczepione są zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych, szczepionki przechowywane są zgodnie z zaleceniem producenta.

Wykonawstwo obowiązkowych szczepień ochronnych na terenie powiatu wierszowskiego w roku 2017 nie było zadowalające z powodu osób uchylających się od szczepień , 6-ro dzieci wykazano jako uchylające, 1 rodzina nie zaszczepiła swojego dziecka w okresie noworodkowym żadną szczepionką z powodów zdrowotnych i powikłań poszczepiennych. Wystawiono 12 upomnień dla rodziców dzieci uchylających się od szczepień obowiązkowych (powodów zdrowotnych, powikłań i przekonań rodziców). Nikt z tych osób nie zgłosił się na szczepienie. Po upływie terminu wykonania szczepienia wystawiono tytuły wykonawcze oraz wnioski o wszczęcie egzekucji i przekazano do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi celem dalszych działań.

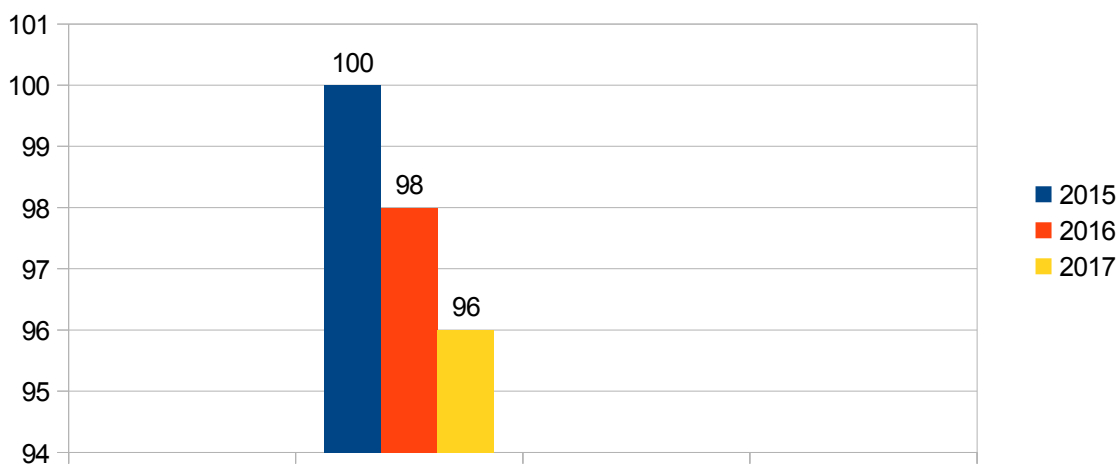
Preparaty szczepionkowe odbierane są przez osoby upoważnione z zachowaniem łańcucha chłodniczego.

W 2017r w Programie Szczepień Ochronnych wprowadzono szczepienie przeciw Inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus Pneumoniae* dla całej poulacji dzieci urodzonych po dniu 31 grudnia 2016roku.

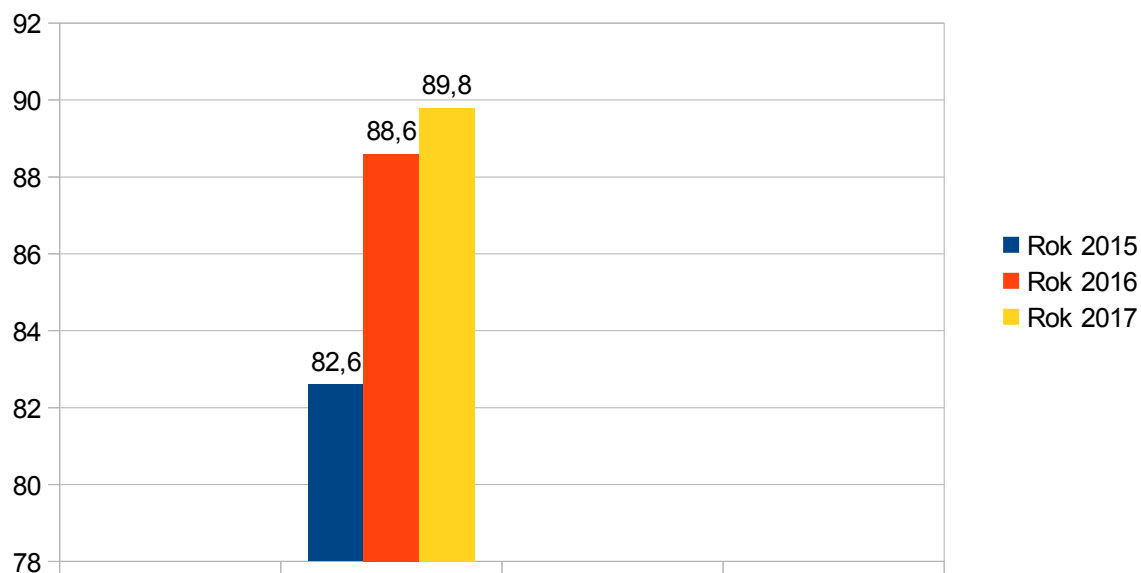
Wyszczepialność procentowa u dzieci przeciw Błonicy, Tężcowi, Krztuścowi i Poliomyelitis oraz przeciw Inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* w latach 2015 - 2017 przedstawiała się następująco:

Wyszczepialność procentowa p/gruźlicy w okresie noworodkowym w latach 2015– 2017.

**Wyszczepialność procentowa dzieci w 10 roku życia p/ Odrze, Świnie i Różyczce
w latach 2015 – 2017**

Wnioski:

1. Sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych w 2017 roku, kształtowała się na poziomie porównywalnym do lat poprzednich.
2. Opisaną powyżej sytuację epidemiologiczną powiatu wierszowskiego, określić można jako dobrą oraz stabilną, dzięki stałemu monitoringowi PIS.
3. Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie powiatu wierszowskiego należy określić jako dobry.
4. W 2017 roku stwierdzono 6 dzieci uchylających się od szczepień ochronnych.

HIGIENA ŻYWNOŚCI
ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

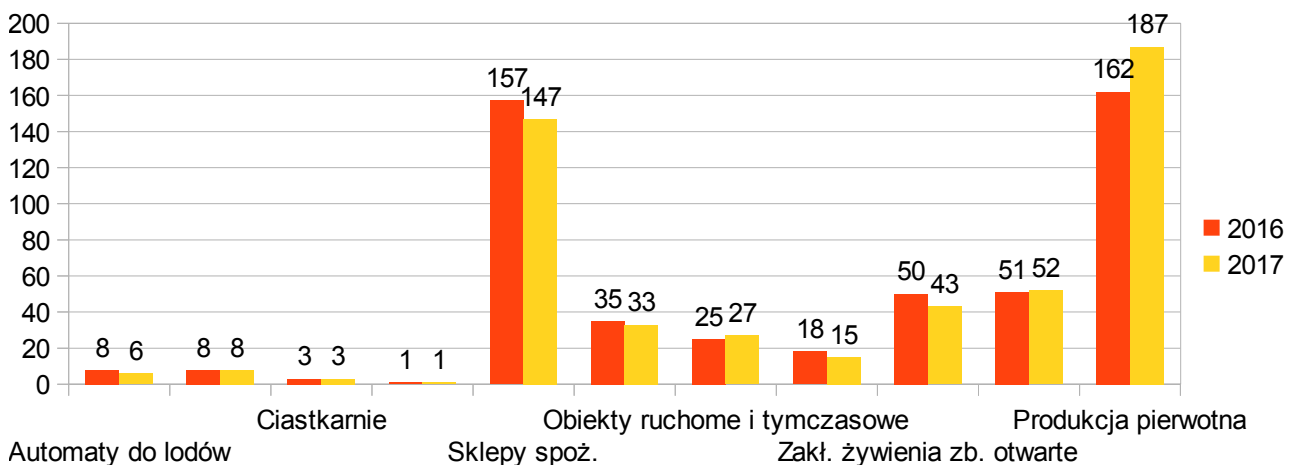

W roku 2017 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziale HŻŻ i PU na terenie powiatu wierszowskiego znajdowały się 602 obiekty, 204 skontrolowano, zatwierdzono 18, przeprowadzono ogółem 305 kontroli sanitarnych, w tym 8 kontroli interwencyjnych, 25 rekontroli, 2 kontrole w miejscach obrotu kosmetykami. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 16 kontroli w ramach systemu RASFF w obiektach znajdujących się w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli i 2 kontrole w obiektach poza rejestrem.

Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono 169 zakłady. W roku sprawozdawczym nie stwierdzono obiektów niezgodnych z wymaganiami.

Ogółem wydano 4 decyzje administracyjne upomnień nie wydawano. Nałożono 4 mandaty karne. Nie skierowano wniosków do Sądu Grodzkiego nie skierowano zawiadomień do Prokuratury, nie skierowano wniosków do PWIS w Łodzi celem nałożenia kary pieniężnej.

Wykres: Ilość i jakość obiektów PSSE HŻŻiPU w latach 2016-2017

Automaty do lodów

W 2017 r. wg ewidencji znajdowało się 6 automatów do lodów, 6 skontrolowano. W 2017 r. nie zatwierdzono obiektów z tej grupy. W ramach urzędowej kontroli żywności nie pobierano próbek do badań mikrobiologicznych żywności.

We wszystkich obiektach wdrożono zasady GHP/GMP oraz w 6 opracowano i wdrożono system HACCP. Stan sanitarny i techniczny obiektów jest dobry. W roku sprawozdawczym 2017 nie wydawano decyzji administracyjnych, stosowano karanie mandatowe. Nałożono jeden mandat karny w związku ze stosowaniem do produkcji lodów proszku lodowego po upływie terminu przydatności, oraz ze względu na braku prawidłowego składowania proszku lodowego.

Piekarnie

W roku sprawozdawczym 2017 pod nadzorem znajdowało się 8 piekarni, skontrolowano 6, przeprowadzono 12 kontroli.

W dwóch piekarniach prowadzona jest produkcja wyrobów cukierniczych.

Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na warunki przechowywania surowców i wyrobów gotowych. Dokonywano weryfikacji temperatury termometrem wzorcowanym w urządzeniach chłodniczych - stwierdzano zgodność temperatur. Surowce i produkty dostarczane są do zakładów środkami transportu producentów lub hurtowników zgodnie ze sporządzonym wykazem dostawców. Sprawdzano również prawidłowość przeprowadzania procesów technologicznych, nieprawidłowości nie stwierdzono. Na wydzielonych stanowiskach prowadzona jest dezynfekcja fizyczna jaj promieniami UV. Sprzęt i urządzenia w większości zakładów wykorzystywane w produkcji utrzymane w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Wyroby gotowe są prawidłowo znakowane zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem WE nr 1169/2011, a materiały i wyroby do kontaktu z żywnością posiadają oznakowanie dopuszczające do kontaktu z żywnością.

We wszystkich zakładach wdrożono systemy Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej, zapisy poszczególnych parametrów prowadzone są regularnie. Producenci udokumentowali dostawców surowców i odbiorców wyrobów gotowych. We wszystkich zakładach wdrożono system HACCP. W 2017r. nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

Ciastkarnie

W roku sprawozdawczym pod nadzorem znajdowały się 3 zakłady, skontrolowano 3, przeprowadzono 8 kontroli. Nie stwierdzono obiektów niezgodnych z wymaganiami.

W czasie kontroli zwracano szczególną uwagę na warunki przechowywania surowców i wyrobów gotowych. Dokonywano weryfikacji temperatury termometrem wzorcowanym w urządzeniach chłodniczych – stwierdzano zgodność temperatur. Dokonywano oceny znakowania wyrobów gotowych, zgodnie z art 9 obowiązującego w tym zakresie rozporządzenia z uwzględnieniem przekazania informacji, konsumentom o występowaniu alergenów. Sprawdzano prawidłowość procesów technologicznych, na wydzielonych stanowiskach prowadzona jest dezynfekcja termiczna jaj. Sprzęt i urządzenia wykorzystywane w produkcji utrzymane w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Surowce i produkty dostarczane do zakładów środkami transportu producentów lub hurtowników. We wszystkich zakładach wdrożono systemy Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej. Zapisy poszczególnych parametrów prowadzone są regularnie. Opracowano procedury zabezpieczenia i wycofywania z obrotu partii żywności nieodpowiadającej wymaganiom jakości zdrowotnej. We wszystkich obiektach funkcjonuje system traceability oraz system HACCP. Transport wyrobów gotowych odbywa się środkami transportu producenta. W trakcie kontroli stwierdzono obecność deklaracji zgodności i prawidłowe znakowanie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym 2017 nie stosowano karania mandatowego.

W ciastkarniach do badań laboratoryjnych pobrano 10 próbek. Próbki nie były kwestionowane.

Wytwórnice napojów bezalkoholowych i rozlewnie piwa

W 2017 r. wg ewidencji znajduje się 1 wytwórnia wód gazowanych, przeprowadzono 1 kontrolę.

W zakładzie wdrożono zasady GHP/GMP, opracowano i wdrożono system HACCP. W roku sprawozdawczym nie stosowano karania mandatowego i nie wydano decyzji. Zakład jest w dobrym stanie technicznym i sanitarnym. Produkcja odbywa się na rynek lokalny. Transport gotowych wyrobów odbywa się prawidłowo. Surowce stosowane podczas produkcji są prawidłowo oznakowane i przechowywane zgodnie z wymaganiami producenta. Procesy technologiczne prowadzone są prawidłowo. W roku sprawozdawczym 2017 nie pobierano próbek w ramach urzędowej kontroli, znakowanie wyrobu gotowego - prawidłowe.

Zakłady przemysłu zbożowo – młynarskiego

W roku 2017 w ewidencji znajdował się 1 młyn w którym przeprowadzono 2 kontrole. W zakładzie opracowano i wdrożono zasady GHP/GMP oraz opracowano system HACCP. W ramach prób właścicielskich dokonano badania surowca w kierunku zanieczyszczenia metalami ciężkimi. W 2017r. nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych.

Sklepy spożywcze

W roku sprawozdawczym objętych nadzorem było 147 obiektów, zatwierdzono 3, skontrolowano 101, przeprowadzono 170 kontroli, w tym 6 interwencyjnych. Kontrole przeprowadzone w związku z interwencjami nie potwierdziły się (dotyczyły m.in: niewłaściwej jakości spożywczej wędlin, niewłaściwej jakości zdrowotnej wyrobów cukierniczych – zapleśniały tort, otoczenie sklepu nie utrzymane w czystości oraz niewłaściwej jakości spożywczej wyrobu garmazeryjnego). Stosowano karanie mandatowe w związku z brakiem segregacji w urządzeniach chłodniczych oraz w magazynie spożywczym. Przeprowadzono 13 kontroli w ramach systemu RASFF. Wydano 2 decyzje administracyjne na poprawę warunków sanitarno – technicznych.

W trakcie kontroli zwracano uwagę na warunki przechowywania artykułów spożywczych szczególnie łatwo psujących się, terminy przydatności do spożycia oraz prawidłowość znakowania żywności, a szczególnie suplementów diety i środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Na stanowiskach mięsnych sprawdzano znakowanie i źródło pochodzenia produktów wprowadzanych do obrotu. W roku sprawozdawczym 2017 zasady GHP/GMP wdrożono w 147 sklepach spożywczych, w 147 sklepach wdrożono system HACCP. Podczas kontroli sprawdzano regularność dokonywanych zapisów poszczególnych rejestrów oraz listę dostawców artykułów spożywczych. Weryfikowano temperaturę w urządzeniach chłodniczych termometrem wzorcowanym, w większości przypadków stwierdzano zgodność lub niewielkie odchylenia. Sprawdzano również karty przyjęcia towarów, gdzie monitorowano warunki dostaw artykułów spożywczych ze szczególnym uwzględnieniem właściwej temperatury.

W opisywanej grupie obiektów dokonywano oceny znakowania środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz suplementów diety. W opisywanych obiektach w 2017 r. stan techniczno – sanitarny uległ poprawie, wszystkie sklepy spożywcze uzyskały ocenę – zgodny.

W 2017 r. wydano 2 decyzje administracyjne na poprawę stanu technicznego pomieszczeń i sprzętu wykorzystywanego w obrocie, nie wydano upomnień.

W roku sprawozdawczym nie wydano decyzji czasowego unieruchomienia.

Karanie mandatowe stosowano między innymi z uwagi na brak zachowanej segregacji artykułów spożywczych w magazynie i w urządzeniach zamrażarniczych,
Do badań laboratoryjnych pobrano 93 próbki, żadnej próby nie zakwestionowano.

Kioski

W roku 2017 pod nadzorem znajdowały się 33 kioski. W roku sprawozdawczym nie wydano decyzji zatwierdzających w tej grupie obiektów. W 33 obiektach opracowano i wdrożono zasady GHP oraz HACCP.

W roku sprawozdawczym nie wydano decyzji administracyjnych czasowego unieruchomienia lub przerwania produkcji. Nie stosowano karania mandatowego.

Magazyny hurtowe

W roku 2017 zewidencjonowano 4 zakłady. Przeprowadzono 4 kontrole sanitarne.

W czasie kontroli zwracano szczególną uwagę na warunki przechowywania środków spożywczych, segregację, terminy przydatności do spożycia. We wszystkich obiektach wdrożono zasady GHP oraz opracowano system HACCP. Artykuły pochodzenia zwierzęcego posiadają wymagane dokumenty – procedury zabezpieczenia i wycofywania z obrotu partii żywności nie odpowiadającej wymaganiom jakości zdrowotnej, funkcjonuje także system traceability. W czasie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie znakowania i przechowywania artykułów spożywczych.

Obiekty ruchome i tymczasowe

W roku 2017 pod nadzorem znajdowało się 27 obiektów, zatwierdzono 4, przeprowadzono 4 kontrole (w tym jedną interwencyjną – dotyczącą sprzedaży wyrobów cukierniczych łatwo ulegających zepsuciu, poza urządzeniem chłodniczym, na placu handlowym – nie potwierdzona).

Nie stosowano karania mandatowego, we wszystkich obiektach wdrożono system GHP/GMP i system HACCP.

Środki transportu

W 2017r. pod nadzorem znajdowało się 60 środków transportu, przeprowadzono 4 kontrole. W roku sprawozdawczym zatwierdzono 4 środki transportu. W 2017r. nie wydano decyzji administracyjnych i nie stosowano karania mandatowego.

Inne obiekty obrotu żywnością

W roku sprawozdawczym pod nadzorem znajdowało się 15 aptek i 3 sklepy zielarskie, nie zatwierdzano nowych obiektów, przeprowadzono 10 kontroli w obiektach. Pobrano 4 próby do badań laboratoryjnych – prób nie kwestionowano. We wszystkich omawianych obiektach wdrożono GHP.

Zakłady żywienia zbiorowego otwarte

W roku 2017 zewidencjonowano 43 zakłady w tym 25 małej gastronomii, skontrolowano 22, w tym 13 małej gastronomii. Przeprowadzono 30 kontroli sanitarnych, w tym 16 w zakładach małej gastronomii. Nie stwierdzono obiektów niezgodnych z wymaganiami. Zatwierdzono 5 obiektów, w tym 3 małej gastronomii. Odnotowano interwencję w omawianej grupie obiektów. Zgłoszono podejrzenie obecności gryzoni – interwencja nie zasadna. Zasady GHP/GMP wdrożono w 43 obiektach, w tym w 25 zakładach małej gastronomii. System HACCP wdrożono w 43 obiektach, w tym w małej gastronomii w 25 obiektach.

Podczas przeprowadzanych kontroli szczególną uwagę zwracano na prawidłowość procesów technologicznych z uwzględnieniem poszczególnych etapów procesu produkcyjnego, jakość zdrowotną oraz pochodzenie surowców i warunki przechowywania. Dokonywano weryfikacji temperatur w urządzeniach chłodniczych za pomocą termometrów wzorcowanych. Sprawdzano prawidłowość dokumentowania czynności związanych z realizacją GHP/GMP.

Nałożono 1 mandat karny na sumę 150,00 zł, w tym w małej gastronomii – 1 na kwotę 150,00 zł. Karanie stosowano w związku z niewłaściwym przechowywaniem surowców i półproduktów oraz brak segregacji w urządzeniach chłodniczych a także brudny sprzęt produkcyjny.

Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte

W 2017r. pod nadzorem znajdowały się 52 obiekty, 2 zatwierdzono w roku sprawozdawczym, skontrolowano 36 zakładów, pod względem spełnienia wymagań sanitarnych oceniono 35 obiektów. W ww. grupie obiektów przeprowadzono 45 kontroli. W opisywanych zakładach wydano 2 decyzje administracyjne (na poprawę stanu technicznego pomieszczeń bloku żywieniowego), nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych, nałożono 1 mandat karny.

Na terenie działalności stacji znajdują się następujące obiekty należące do zakładów żywienia zbiorowego:

a) stołówka pracownicza – skontrolowano 1, pod względem spełnienia wymagań sanitarnych oceniono 1 wg arkusza stanu sanitarnego, przeprowadzono 1 kontrolę, opracowano i wdrożono zasady GHP/GMP oraz system HACCP. Nie wydawano decyzji administracyjnej, nie stosowano karania mandatowego.

c) stołówka w domach wczasowych - skontrolowano 1, przeprowadzono 2 kontrole. W omawianej grupie wdrożono instrukcje GHP/GMP oraz system HACCP, rejestry prowadzone są na bieżąco, gospodarka odpadami odbywa się prawidłowo, zakład posiada umowę z firmą utylizacyjną. Próbkę pokarmową przechowywane były prawidłowo. Nie stosowano karania mandatowego, nie wydano decyzji administracyjnych.

g) blok żywienia w domach opieki społecznej – w roku sprawozdawczym zatwierdzono 1 obiekt, żywienie prowadzone jest w formie cateringu. Skontrolowano 1, w omawianej grupie wdrożono systemy GHP/GMP i HACCP .

h) stołówki w żłobkach – w 2017r. zarejestrowano 1 obiekt, w omawianej grupie wdrożono systemy GHP/GMP i HACCP – przeprowadzono 2 kontrole.

i) stołówki szkolne – w rejestrze znajdują się 24 stołówki , w tym 11 funkcjonuje w systemie cateringowym. Skontrolowano 10, przeprowadzono 14 kontroli. W roku sprawozdawczym nie zatwierdzano omawianej grupy obiektów. W 24 stołówkach szkolnych wdrożono zasady GHP/GMP, opracowano system HACCP, rejestry prowadzone są na bieżąco. W tej grupie nałożono 1 mandat karny w związku z brudnym sprzętem produkcyjnym, brak segregacji w urządzeniach chłodniczych oraz brak przechowywanie próbek pokarmowych.

W 2 obiektach prowadzone były półkolonie letnie w obiektach całorocznych (szkołach), jeden turnus harcerski pod namiotami w lesie oraz jeden turnus zorganizowany w obiekcie żywienia zbiorowego otwartego, zatwierdzonego przez PPIS w Wieruszowie – łącznie przeprowadzono 4 kontrole.

l) stołówki w przedszkolach – w rejestrze znajdują się 24 obiekty w tym 7 z żywnością w systemie cateringowym. Przeprowadzono 25 kontroli, zatwierdzono 1 stołówkę. Wydano 2 decyzje administracyjne (na poprawę stanu technicznego pomieszczeń bloku żywieniowego). W omawianej grupie we wszystkich obiektach zostały wdrożone Instrukcje Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej, opracowano system HACCP. Rejestry prowadzone są na bieżąco. Próbkę pokarmową przechowywane były prawidłowo. W roku sprawozdawczym 2017 WSSE w Łodzi w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego (PCM Wieruszów, DPS Chróścina) nie

przeprowadziła oceny dekadowej jadalności. Nie stosowano karania mandatowego.

Ocena stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywnościowych zlokalizowanych w miejscowościach wczasowych i na trasach turystycznych.

W 2017 roku na trasach turystycznych i w miejscowościach wczasowych znajdowało się 7 obiektów (wszystkie z nich są zarejestrowane). Przeprowadzono 10 kontroli obiektów. Wszystkie kontrolowane obiekty oceniono jako zgodne z wymaganiami.

W opisywanej grupie nie stosowano karania mandatowego. Nie wydano decyzji administracyjnych. We wszystkich zakładach zlokalizowanych na trasach turystycznych wdrożono instrukcje GHP, a w zakładach produkcyjnych również GMP. Stan sanitarny i techniczny w porównaniu z 2017 rokiem uległ poprawie. We wszystkich obiektach żywnościowo – żywnościowych zlokalizowanych przy trasach turystycznych opracowano i wdrożono system HACCP.

Interwencje

W 2017r. zarejestrowano i rozpatrzono 8 interwencji – interwencje nie były zasadne. Dotyczyły one m.in:

1. Skarga telefoniczna – imienna – zarzuty dotyczyły niewłaściwej jakości sprzedaży ciast i wyrobów wędliniarskich na ulicy przy giełdzie towarowej – nie zasadna, kontrola nie potwierdziła sprzedaży,
2. Dwie skargi dotyczące niewłaściwej jakości wędliny i znakowania - skarżący kwestionował cechy organoleptyczne produktu, w związku z tym pobrano próbki do badań w kierunku mikrobiologii – interwencja nie potwierdzono – wyniki badań prawidłowe..
3. Dwie skargi dotyczyły niewłaściwej jakości ciast zakupionych w sklepie cukierniczym – interwencje nie potwierdzone.
4. Interwencja telefoniczna anonimowa dotycząca braku zachowania czystości wokół obiektu – przeprowadzona kontrola nie potwierdziła stawianych zarzutów.
5. Skarga telefoniczna dotyczącą podejrzenia obecności gryzoni i owadów na sali konsumpcyjnej i zapleczu obiektu. – przeprowadzona kontrola nie potwierdziła nieprawidłowości w tym zakresie.
6. Skarga telefoniczna imienna dotycząca kwestionowanej jakości produktu pn:” Flaki wieprzowe”. Podczas kontroli stwierdzono właściwe warunki zarówno na przyjęciu towaru jak i

przechowywaniu.

Ocena bezpieczeństwa środków spożywczych krajowych.

W roku 2017 przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie powiatu:

- ogółem zbadano 109 prób, żadnej nie zdyskwalifikowano.
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano 60 próbek, żadnej próby nie zdyskwalifikowano.
- pod względem parametrów chemicznych zbadano 48, żadnej próbek nie zdyskwalifikowano
- pod względem znakowania oceniono 64 próbek środków spożywczych krajowych, nieprawidłowości nie stwierdzono.

Zatrucia pokarmowe

W roku 2017 nie odnotowano ogniska zatrucia pokarmowego na terenie objętym nadzorem.

Nadzór nad obiektami produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2017r. nie zarejestrowano na terenie działalności stacji obiektów produkujących opakowania do kontaktu z żywnością i wytwórni kosmetyków. Obrót przedmiotami i materiałami do kontaktu z żywnością odbywa się w 110 sklepach spożywczo – przemysłowych, skontrolowano 26 obiektów, w których przeprowadzono 26 kontroli.

W 2017r. Pobrano 2 próbki materiałów do kontaktu z żywnością – próbek nie kwestionowano.

Nadzór nad obiektami produkcji, konfekcjonowania i obrotu kosmetykami.

Na terenie działalności stacji nie istnieją wytwórnie kosmetyków. W roku sprawozdawczym 2017 pobrano 4 próbki kosmetyków do badań. Próbek nie kwestionowano.

Kontrola prawidłowości znakowania środków spożywczych.

W okresie sprawozdawczym w kierunku znakowania środków spożywczych oceniono ogółem 67 próbek środków spożywczych i kosmetyków z czego nie kwestionowano żadnej próbki. Podczas

przeprowadzanych kontroli obiektów obrotu i produkcji nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie znakowania środków spożywczych.

Kontrola prawidłowości stosowania substancji dodatkowych.

W ramach sprawowanego nadzoru pobrano 7 próbek środków spożywczych na zawartość substancji dodatkowych. Próbek nie kwestionowano.

Działania w zakresie funkcjonowania systemu RASFF I RAPEX

W roku sprawozdawczym 2017 w ramach systemu RASFF przesłano z WSSE w Łodzi 8 powiadomień alarmowych i 1 powiadomienie informacyjne. Powiadomienia dotyczyły produktów niebezpiecznych wprowadzanych do obrotu lub stosowanych w produkcji. Przeprowadzone kontrole nie potwierdziły obecności kwestionowanych produktów o obrocie.

PSSE w Wieruszowie nie zgłaszała produktów w ramach powiadomienia RASFF

W ramach systemu RAPEX nie otrzymano w 2017 roku informacji dotyczącej wprowadzania do obrotu kosmetyków nie wpisanych do Krajowego Rejestru Kosmetyków, w związku z czym nie przeprowadzono kontroli.

Współpraca z inspekcją weterynaryjną.

2017 r. współpraca z Inspekcją Weterynaryjną prowadzona była w oparciu o Porozumienie ramowe z dnia 07.01.2008r. o współpracy pomiędzy Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Wieruszowie, a Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Sieradzu.

Wspólne kontrole targowisk oraz obiektów funkcjonujących na ich terenie

W roku sprawozdawczym wspólnie z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej nie przeprowadzono kontroli.

Wspólne kontrole interwencyjne

W 2017 r. przeprowadzono jedną kontrolę akcyjną (w związku z doniesieniami dotyczącymi nieprawidłowości w obrocie jaj i wyrobów jajecznych w szczególności masy jajecznej) z udziałem przedstawicieli Inspekcji Weterynaryjnej w sklepie spożywczo – przemysłowym w Wójcinie. Kontrole przeprowadzono w związku z informacją PSSE w Oleśnie dotyczącą wprowadzania do obrotu nie znakowanych jaj. Sprawę przekazano WIS w Sieradzu – zgodnie z kompetencjami terenowymi.

Na terenie działalności stacji PPIS w Wieruszowie znajduje się jeden zakład pod wspólnym nadzorem - Młyn Handlowy Z.P.H.U. Aldona Cierniak 98-360 Lututów ul. Zielona 1; Przedmiot działalności - wytwarzanie produktów przemiału zbóż (otręby żytnie) Nr WIS-PL 101802742t-wspólnych kontroli nie zaplanowano.

Inne działania

W roku sprawozdawczym w ramach kontroli akcyjnych przeprowadzono 134 kontrole, dotyczyły one:

- w ramach niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego środków transportu przeznaczonych do przewozu żywności (w szczególności pieczywa i wyrobów piekarniczych) – 5 kontroli,
- w ramach wzmożonego nadzoru zakładów produkującymi i wprowadzającymi do obrotu środki spożywcze nietrwałe mikrobiologiczne – przeprowadzono kontroli - 14;
- w ramach gospodarowania i wykorzystywania w produkcji i obrocie jaj i wyrobów jajecznych – 26 kontroli;
- w ramach transportu artykułów spożywczych i odpadów w sklepach „Biedronka” - 1 kontrola;
- w związku ze znakowaniem wód mineralnych – 1 kontrola;
- w ramach wypoczynku letniego dzieci i młodzieży - 4 kontrole
- w związku z przestrzeganiem wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym informacji o obecności alergenów - przeprowadzono – 5 kontroli;
- w ramach Afrykańskiego Pomoru Świń – 78 kontroli.

Wnioski

1. W roku sprawozdawczym 2017 w obiektach, podobnie jak w ubiegłym roku wydano decyzje administracyjne na usterki techniczne, a za bieżące uchybienia sanitarne stosowano karanie mandatowe.
2. Stan sanitarno – techniczny obiektów żywnościowych na terenie działalności stacji ulega poprawie,
3. Nie kwestionowano pobranych prób żywności w całym roku sprawozdawczym.

HIGIENA KOMUNALNA

Pracownicy Higieny Komunalnej PSSE w Wieruszowie w myśl ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny: środowiska, wypoczynku i rekreacji oraz zakładów opieki zdrowotnej. Sprawują bieżący nadzór sanitarny obejmując swoim działaniem 1 miasto i 7 gmin. Kontrolują przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące wody do spożycia, a także obiektów użyteczności publicznej i transportu.

W okresie sprawozdawczym (na dzień 31 grudnia 2017 r.) Higiena Komunalna tut. Stacji obejmowała swoim nadzorem łącznie 196 obiektów, w tym: 27 stacji wodociągowych (2 - bez systemu uzdatniania), 158 obiektów użyteczności publicznej i 11 podmiotów leczniczych.

W roku 2017 przeprowadzono 223 kontrole w tym:

- 68 kontroli obiektów wodnych,
- 155 kontroli pozostałych obiektów

Porównanie ilości kontroli wodnych i pozostałych obiektów z trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

Rozkład kontroli sanitarnych nadzorowanych obiektów w latach 2015-2017

Obiekty	Kontrole sanitarne		
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.
wodne	87	55	68
pozostałe	155	160	155
Razem	242	215	223

Do badań laboratoryjnych pobrano 173 próby wody, w tym: 150 pod względem fizykochemicznym (tj.: 143 prób wody do spożycia i 7 prób wody pochodzącej z basenu) oraz 161 pod względem bakteriologicznym (tj.: 153 prób wody do spożycia, 4 prób ciepłej wody użytkowej na obecność *Legionella Sp.* i 4 próby wody pochodzącej z basenu).

Porównanie ilości poszczególnych rodzajów pobranych prób wody do spożycia z trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

***Rozkład ilości badań laboratoryjnych przeprowadzanych na nadzorowanych wodociągach
w latach 2015-2017***

Ilość pobranych prób			Badania laboratoryjne					
			fizykochemiczne			bakteriologiczne		
2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
145	134	162	126	120	143	140	132	153

Woda z urzędzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę badana była również w ramach kontroli wewnętrznej ich właścicieli. Harmonogramy poboru prób wody do spożycia zostały opracowane przez poszczególnych producentów wody zgodnie z obowiązującymi przepisami i pozytywnie zaopiniowane przez PPIS w Wieruszowie.

W 2017 r. wydano 20 decyzji administracyjnych, w tym:

- 5 decyzji na doprowadzenie jakości dostarczanej wody do wymagań zgodnych z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. z rygiorem natychmiastowej wykonalności,
- 11 decyzji na ekshumacje zwłok lub szczątków,
- 2 decyzje zezwalające na tymczasowe usytuowanie nieskanalizowanego ustępu publicznego (typu TOI-TOI) na terenie skanalizowanym,
- 1 decyzja zmieniająca decyzję własną w punkcie dot. wykonawcy ekshumacji,
- 1 decyzję stwierdzającą przydatność wody do spożycia.

Wydano również 8 decyzji o opłacie za negatywne czynności kontrolne i badania laboratoryjne.

Porównanie ilości decyzji administracyjnych merytorycznych i płatniczych z trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

**Rozkład ilości wydanych przez PPIS w Wieruszowie decyzji administracyjnych
w latach 2015-2017**

Decyzje administracyjne	w 2015 r.	w 2016 r.	W 2017 r.
merytoryczne	63	62	20
płatnicze	11	6	8
Razem	74	68	28

Wydano w tym czasie 13 postanowień:

- 6 postanowień na sprowadzenie do Polski zwłok lub prochów;
- 3 postanowienia opiniujące pozytywnie projekty uchwał dot. „Regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie gmin”;
- 2 postanowienia opiniujące pozytywnie projekt uchwał dot. szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie częstotliwości odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- 2 postanowienia stanowiące pozytywną opinię sanitarną związaną z organizacją imprezy masowej.

Ponadto w tym okresie wydano 22 oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia stwierdzające jej przydatność do spożycia oraz 7 ocen okresowych jakości wody do spożycia przez ludzi dla wszystkich gmin powiatu wieruszowskiego.

Opinii sanitarnych i upomnień w 2017 r. nie wydawano.

W 2017 r. do PPIS w Wieruszowie wpłynęły 2 interwencje.:

- zawiadomienie telefoniczne dot. min. obecności szczerów w kontenerach na odpady na MOP-ie Chojny II. Kontrola przeprowadzona na obiekcie nie potwierdziła zarzutów przedstawionych w rozmowie telefonicznej;
- wniosek mieszkanki dotyczący wydania nakazu zaprzestania zanieczyszczania powietrza gazami oraz smrodem pochodzącym z pomieszczeń inwentarskich mieszczących się przy ul. Lipowej 68 w Lututowie. Sprawa została przekazana wg. kompetencji. W odpowiedzi Inspekcja Weterynaryjna poinformowała, że nie stwierdzono przekroczenia norm stężenia gazów szkodliwych w pomieszczeniach gospodarskich.

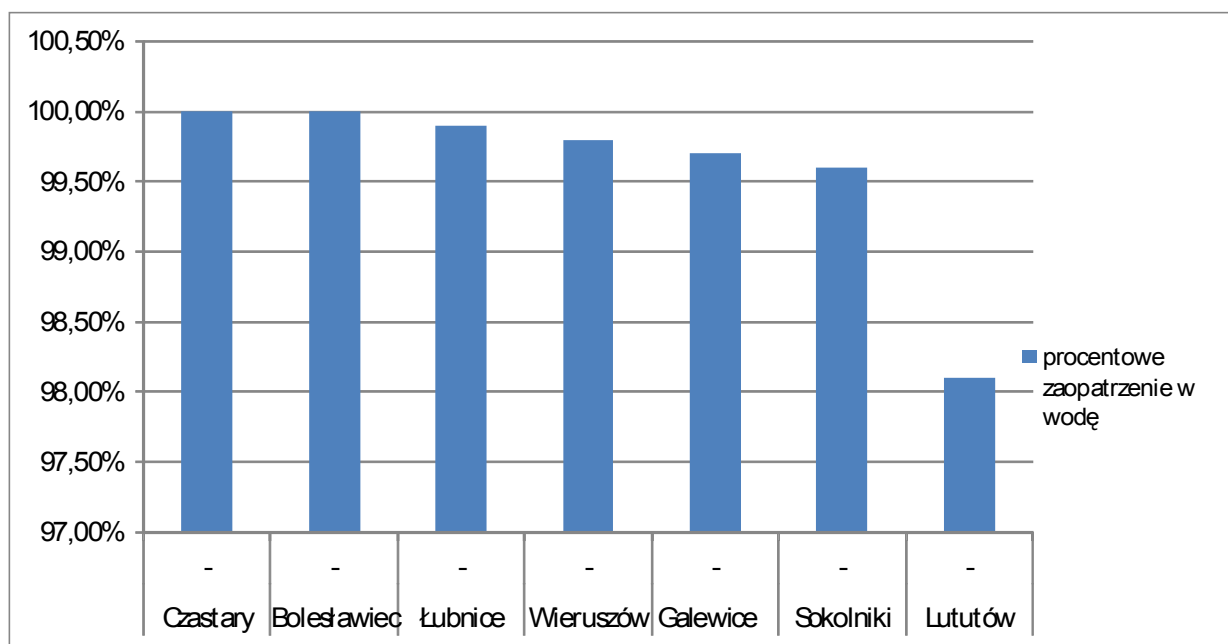
Dodatkowo pracownicy HK na zgłoszenie inwestora przeprowadzili kontrole 7-miu nowo powstałych obiektów (większość wspólnie z komórką ZNS) pod względem spełnienia warunków

sanit.-techn. celem ich odbioru, tj.: 3 zakładów kosmetycznych, 1 zakładu fryzjersko-kosmetycznego, 2 zakładów fryzjerskich i 1 lodowiska z zapleczem.

Obecnie na terenie powiatu wieruszowskiego pracuje ogólnie **27 wodociągów**. Spośród 27 wodociągów 1 stanowi indywidualne ujęcie wody do celów działalności zakładowej. W okresie sprawozdawczym wszystkie funkcjonujące na terenie powiatu wieruszowskiego stacje wodociągowe były objęte konsekwentnym nadzorem sanitarnym. Stan sanitarno-techniczny pomieszczeń Stacji Uzdatniania Wody i hydrofornii na wodociągach utrzymywał się na stałym poziomie i nie budził zastrzeżeń. Decyzja administracyjna wydana w roku 2016 w sprawie doprowadzenia pomieszczeń i urządzeń wodnych na jednej z SUW do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego została zrealizowana w całości.

Stopień zwodociągowania poszczególnych gmin jest zadowalający. Przedstawia to wykres poniżej.

Zaopatrzenie w wodę w gminach powiatu wieruszowskiego w 2017 r.

Skład fizykochemiczny wody przeznaczonej do spożycia był bez zastrzeżeń w przypadku 20 wodociągów sieciowych.

Na 1 wodociągu w 1 punkcie na sieci wystąpiło przekroczenie ołowiu. Powtórkowe badanie prób

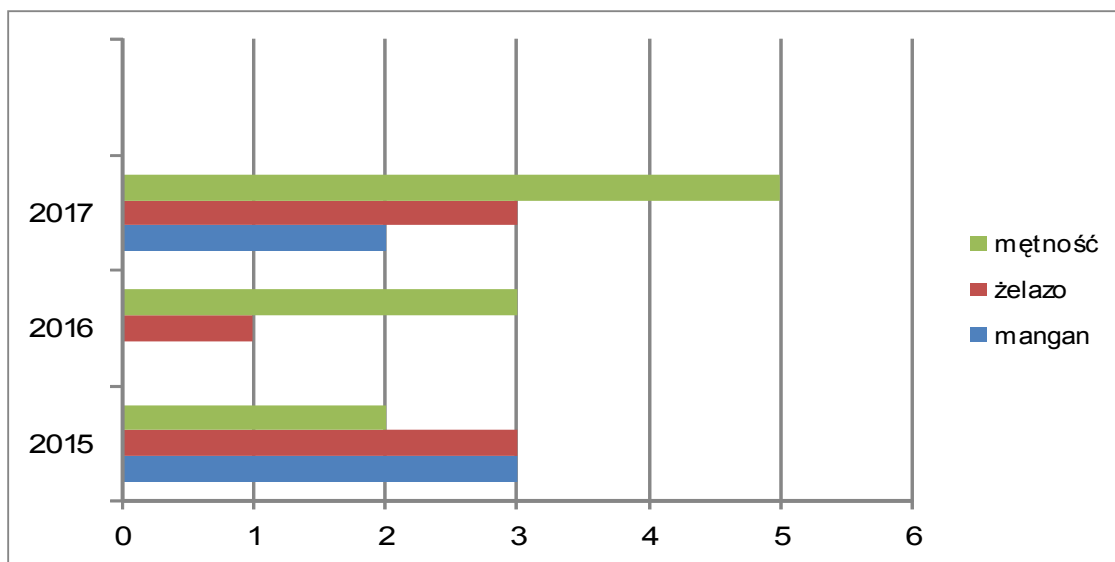
wody pobranych w tym samym punkcie oraz w sąsiadujących miejscach na sieci wykazało zawartość ołowiu w normie.

W 3 wodociągach wystąpiło przekroczenie żelaza, w 5 wodociągach wystąpiły przekroczenia mętności, a w 2 przekroczenia manganu. Powtórkowe badania wody w większości parametrów nie wykazały przekroczeń.

W przypadku 2 wodociągów przekroczenie parametrów wykazał pobór, który nastąpił po awarii braku prądu na SUW, co było wynikiem jednego z orkanów na naszym terenie.

Porównanie ilości wodociągów zanieczyszczonych fizykochemicznie w trzech ostatnich latach przedstawia wykres poniżej.

Przekroczenia parametrów fizykochemicznych na wodociągach powiatu wierszowskiego w latach 2015-2017

Skład bakteriologiczny wody przeznaczonej do spożycia nie budził zastrzeżeń w 22 wodociągach. W pozostałych 5 ich właściciele nie wskazywali żadnej przyczyny co do możliwości wystąpienia zanieczyszczenia oprócz wodociągu dwóch wodociągów (jeden z poborów nastąpił po awarii braku prądu na SUW, która była wynikiem jednego z orkanów na naszym terenie). We wszystkich przypadkach została wydana decyzja na doprowadzenie jakości dostarczanej wody do wymagań zgodnych z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. z rygiem natychmiastowej wykonalności. Decyzje zostały wykonane.

W okresie sprawozdawczym nie wpłynęła do tut. Stacji skarga na jakość wody pochodzącej

z nadzorowanych wodociągów.

Na terenie powiatu wieruszowskiego brak jest kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli opartych na wodach powierzchniowych.

W roku 2016 na terenie jednego z gimnazjów w mieście powstał zewnętrzny, napowierzchniowy basen składający się z 2 niecek basenowych i elementów małej architektury (szatnie, prysznice). Toalety dla korzystających z basenu zlokalizowane są w budynku szkoły. Właścicielem obiektu jest Gmina Wieruszów. W roku 2017 basen ponownie został otwarty w miesiącu lipcu i sierpniu. Podczas przeprowadzonej kontroli stan sanitarno-techniczny obiektu nie budził zastrzeżeń. Jakość wody w basenie była sprawdzana zarówno w kontroli wewnętrznej jego właściciela, jak i w kontroli urzędowej. Po przeanalizowaniu sprawozdań z przeprowadzonych badań wody i oszacowaniu ryzyka zdrowotnego dopuszczono basen do użytkowania.

Ogólny stan sanitarno - porządkowy miasta i poszczególnych gmin w roku 2017 był zadowalający. W związku z wytycznymi PWIS w Łodzi z marca 2017 r. przeprowadzono kontrole sanitarne w zakresie utrzymania czystości i porządku w gminach. Stan sanitarno-porządkowy większości skontrolowanych terenów gminy był bez zastrzeżeń lub w trakcie sprzątnięcia. W trakcie kontroli ciągi komunikacyjne w gminach i osiedlach mieszkaniowych były uporządkowane. W rejonach intensywnego ruchu pieszych, parkach i niektórych parkingach zamontowano stałe kosze na odpady (nieprzepełnione, w dobrym stanie technicznym). Jedynie w jednej gminie stwierdzono zaśmiecenie pasów zieleni wzdłuż drogi oraz przy cmentarzu. Chodniki wyłożone betonowymi płytkami lub kostką brukową. Stan techniczny przystanków autobusowych na nadzorowanym terenie był w większości dobry i dostateczny. Tylko w kilku skontrolowanych przypadkach na terenie jednej z gmin odnotowano brak koszy na odpady, choć w dniu kontroli nie stwierdzono zaśmiecienia żadnego z przystanków. W związku z powyższym wydano zalecenia pokontrolne dot. uprzątnięcia ww. terenów i uzupełnienia brakujących koszy na przystankach autobusowych w gminie. Zalecenia wykonano w całości. Zagrożenia epidemiologiczne nie stwierdzono. Każdego roku wszystkie gminy przyłączają się do akcji „Sprzątnięcie Świata” oraz „Wysprzątajmy powiat wieruszowski na wiosnę” organizowanych przez Starostwo Powiatowe w Wieruszowie.

W 2017 r. skontrolowanych zostało 15 **piaskownic ogólnodostępnych**. Stan sanitarny podczas kontroli nie budził zastrzeżeń, natomiast 6 z skontrolowanych piaskownic było przed

wymianą obudowy, zgodnie z zaleceniami wydanymi przez firmę dokonującą przeglądu technicznego. Z przedstawionych faktur sprawdzano terminy wymiany piasku. Piaskownice zlokalizowane są na placach zabaw, gdzie w widocznym miejscu umieszczone są regulaminy korzystania z nich. W dniu kontroli kosze na odpady nieprzepełnione, teren przyległy uporządkowany, piasek w piaskownicach czysty, bez odchodów zwierzęcych.

W powiecie wieruszowskim gospodarka **odpadami stałymi** nie budziła większych zastrzeżeń. Kwestia zarządzania i nadzoru nad gospodarką odpadami, na terenie nadzorowanym przez PSSE w Wieruszowie, jest coraz bardziej uporządkowana. W 2017 r. wszystkie gminy miały podpisane umowy na odbiór odpadów z firmą „Eko-Region” Sp. z o.o. z Bełchatowa, która zajmuje się również zbiórką odpadów wielkogabarytowych i przeterminowanych leków. Na terenach niektórych gmin funkcjonują Punkty Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

Nieczystości płynne w powiecie wieruszowskim odprowadzane są na 7 oczyszczalni ścieków: w Wieruszowie, Bolesławcu, Lututowie, Łubnicach, Parcicach, Galewicach i w Sokolnikach. Ścieki dopływają tam sieciami kanalizacyjnymi, bądź dowożone są wozami asenizacyjnymi z miejscowości nieskanalizowanych.

W 2017 roku pod nadzorem Higieny Komunalnej PSSE w Wieruszowie znajdowało się 11 **podmiotów leczniczych**, w tym: 10 Ośrodków Zdrowia i 1 Centrum Diagnostyki Laboratoryjnej. Wszystkie zaplanowane na 2017 r. obiekty zostały skontrolowane. Ich stan sanitarno-techniczny nie budził zastrzeżeń. W związku z tym decyzji administracyjnych w tych obiektach nie wydawano. Gospodarka odpadami komunalnymi (stałymi i płynnymi) oraz medycznymi w podmiotach leczniczych, w omawianym okresie, była uregulowana i nie budziła zastrzeżeń. Wszystkie nadzorowane ośrodki zdrowia corocznie przedkładają do Marszałka Województwa Łódzkiego informację o wytwarzanych odpadach medycznych oraz o sposobach gospodarowania nimi.

W 2017 roku na terenie powiatu wieruszowskiego znajdowało się 7 **szaletów publicznych**, w tym 4 Miejsca Obsługi Pasażerów (MOP-y) przy trasie E-8. Wyposażenie szaletów było zgodne z wymogami, a czystość bieżąca w czasie przeprowadzanych kontroli nie budziła zastrzeżeń (utrzymywana na bieżąco przy użyciu środków myjących, dezynfekcyjnych i zapachowych).

Na terenie powiatu wieruszowskiego na koniec 2017 roku w ewidencji PSSE w Wieruszowie

znajdowało się: 34 **zakłady fryzjerskie**, 9 **zakładów kosmetycznych**, 7 **zakładów odnowy biologicznej** i 13 **zakładów, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług: fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej**. Razem 63 obiekty tego typu. W okresie sprawozdawczym nie skontrolowano 9 z nich, ponieważ 3 z nich są nieczynne do odwołania ze względów zdrowotnych, a 6 to zakłady nowo otwarte, zaplanowane do kontroli na 2018 r. Pozostałe obiekty zostały skontrolowane. Łącznie przeprowadzono na nich 61 kontroli sanitarnych, w tym 7 w związku z rozpoczęciem działalności i dopuszczeniem do użytkowania. W okresie sprawozdawczym 2 zakłady zakończyły swoją działalność gospodarczą. Podczas kontroli nowych obiektów świadczących usługi, w trakcie wykonywania których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek, ich właściciele informowano o obowiązku wdrożenia i stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. W roku sprawozdawczym stan techniczny tych zakładów nie budził zastrzeżeń. Decyzji administracyjnych na tego typu obiektach w 2017 r. nie wydawano. Karania mandatowego nie stosowano.

Porównanie liczby zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej na przestrzeni trzech ostatnich lat przedstawia tabela poniżej.

Rozkład ilości zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i odnowy biologicznej w latach 2015-2017

Zakłady	Liczba w ewidencji w poszczególnych latach		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
fryzjerskie	36	34	34
kosmetyczne	4	5	9
odnowy biologicznej	10	8	7
świadczące więcej niż jedną z usług	9	11	13
Razem	59	58	63

Jeśli chodzi o **bazę noclegową** to na terenie nadzorowanym przez Higienę Komunalną PSSE w Wieruszowie w 2017 r. znajdowały się: 1 motel, 6 obiektów pokoi gościnnych, 1 obiekt domków kempingowych oraz 12 gospodarstw agroturystycznych. Wśród skontrolowanych, brak było obiektów złych pod względem sanitarno-porządkowym. W związku z powyższym nikogo nie ukarano grzywną w drodze mandatu karnego. Obiekty wyróżniające się pod względem standardu świadczonych usług to 2 obiekty pokoi gościnnych usytuowane na wsi. Istnieją jednak obiekty tego

typu spełniające minimalne wymagania, co do wyposażenia i zakresu świadczonych usług, tj. 2 gospodarstwa agroturystyczne na wsi. Trzech gospodarstw agroturystycznych nie skontrolowano z powodu pełnego obłożenia obiektów w sezonie.

Reasumując powyższą ocenę stanu sanitarnego powiatu wieruszowskiego należy dodać, że pod bieżącym nadzorem Higieny Komunalnej PSSE w Wieruszowie w 2017 r. znajdowały się jeszcze: 24 cmentarze, 15 aptek, 2 domy kultury, 1 kino, 3 stacje paliw, 1 pralnia usługowa, 1 kostnica oraz 1 dworzec autobusowy. Wszystkie obiekty w 2017 r. spełniały podstawowe wymagania sanitarno-techniczne.

Wnioski

1. Jeśli chodzi o liczbę pobranych prób, w ciągu trzech minionych lat, to najwięcej pobrano ich w roku sprawozdawczym (2017), a najmniej - w 2016, co relatywnie wynika z liczby przekroczeń wartości normatywnych parametrów w tych latach;
2. Na przestrzeni trzech ostatnich lat największa liczba decyzji administracyjnych, zarówno merytorycznych, jak i płatniczych, została wydana w 2015 r., a najmniejsza w roku minionym, co wynika z faktu, że od 2017 r. oceny jakości wody do spożycia nie są wydawane w formie decyzji adm.;
3. W 2017 roku w 7-miu wodociągach odnotowano przekroczenie parametrów fizykochemicznych (w 1-nym - ołowiu, w 2-uch – żelaza i mętności, w 1-nym – żelaza, manganu i mętności, w 1-nym samego manganu, a 2-uch – samej mętności). Natomiast w 5 przypadkach stwierdzono zanieczyszczenie mikrobiologiczne;
4. Liczba objętych nadzorem zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej itp., w porównaniu z końcem roku 2016 r., zwiększyła się pod koniec 2017 r., tj. z 58 na 63 obiekty tego typu.

HIGIENA DZIECI I MŁODZIEŻY

Działalność Higieny Dzieci i Młodzieży w roku sprawozdawczym, koncentrowała się na działaniach mających na celu stworzenie w szkołach i innych placówkach, środowiska sprzyjającego zdrowiu dzieci i młodzieży. Poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na warunki do utrzymania higieny osobistej, a także zagospodarowania przestrzeni zgodnie z wymaganiami higieny. Nadzorem objętych było: 54 obiekty stałe i 15 sezonowych

Działalność kontrolno-represyjna w 2017 roku, w porównaniu z 2016 rokiem przedstawiała się następująco:

- działalność kontrolna

Tematyka	2016	2017
Liczba placówek stałych	54	54
Liczba placówek sezonowych	17	18 skontrolowanych 15
Łączna liczba dzieci i młodzieży w placówkach stałych	6615	6778
Łączna liczba dzieci i młodzieży w skontrolowanych placówkach sezonowych	1114	830
Liczba kontroli zaplanowanych	116	120
Liczba kontroli wykonanych	149	146
Interwencje	1	0

- działalność represyjna

	2016	2017
Liczba decyzji merytorycznych	4	6
Liczba decyzji płatniczych	1	7
Liczba decyzji przedłużających	3	2
Liczba mandatów (na kwotę)	0	0
Liczba upomnień	0	0

Na bieżące uchybienia sanitarne wydawano zalecenia pokontrolne, które wykonywano w terminie.

Stan sanitarny poszczególnych typów placówek nauczania i wychowania (przedszkola, szkoły funkcjonujące samodzielnie i w zespołach, placówki wsparcia dziennego oraz placówki rekreacyjne)

Żłobki

W 2017 roku pod nadzorem znajdowały się 2 żłobki:

- a) Żłobek „Mali Odkrywcy Junior”, Wieruszów, ul. Krasickiego,
- b) Żłobek Miejski w Wieruszowie, ul. Fabryczna.

Stan sanitarno-higieniczny w żłobkach zachowany.

Wystosowano pismo do Nadzoru Budowlanego w Wieruszowie (nr HDM.5000/2/1/17 z 30.10.2017r.), w celu wykorzystania służbowego, informujące, że w czasie kontroli Żłobka Miejskiego w Wieruszowie stwierdzono zły stan techniczny nawierzchni syntetycznej na placu zabaw (wykruszona, nierówna). Dyrektor Żłobka poinformowała, że prowadzi od wiosny 2017r. procedurę reklamacyjną (urządzenia i wyposażenie placu zabaw obejmuje gwarancja).

Przedszkola

Na terenie powiatu wieruszowskiego funkcjonuje 26 przedszkoli, w tym:

- 8 przedszkoli samodzielnych,
- 10 przedszkoli w zespołach szkół,
- 8 innych form wychowania przedszkolnego.

Tereny przedszkoli są ogrodzone, oznakowane zakazem palenia. Nawierzchnie dróg i przejść są utwardzone. W ramach kontroli bieżących skontrolowano wszystkie place zabaw, w czasie kontroli zwracano również uwagę na stan sanitarno-higieniczny terenów przyległych. Większość urządzeń terenowych na przedszkolnych placach zabaw posiada certyfikaty, a te stare, które nie posiadają certyfikatów są na bieżąco odnawiane. Wystosowano pismo do Nadzoru Budowlanego w Wieruszowie (nr HDM.5001/8/2/17 z 20.10.2017r.) informujące, że metalowe urządzenia terenowe na placu zabaw w Przedszkolu w Lututowie są wyeksploatowane i chociaż Dyrektor posiada aktualny przegląd to jest w nim zapis, że istnieje potrzeba stopniowej wymiany tych urządzeń na nowe.

Wszystkie przedszkola są skanalizowane i podłączone do wodociągów publicznych. W czasie kontroli stwierdzano, że urządzenia sanitarne w placówkach są czyste i sprawne. Ponadnormatywna liczba dzieci na urządzenie sanitarne występuje w Przedszkolu w Bolesławcu. W przedszkolach nie stwierdzono braku środków do utrzymania higieny osobistej, również wszędzie zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę. Podniesienia standardu wyposażenia wymagają cztery sanitariaty w Przedszkolu nr 3 w Wieruszowie i trzy sanitariaty w Przedszkolu Publicznym w Lututowie szczególnie, że występuje tu maksymalna liczba dzieci.

W 2017 roku wydano decyzję administracyjną w Przedszkolu w Lututowie na doprowadzenie do odpowiedniego stanu sanitarno-higienicznego ścian powyżej płytek w sanitariacie na parterze oraz do odpowiedniego stanu osłon na jarzeniówkach w salach zabaw, termin nie upłynął. W tym samym przedszkolu w lutym wyegzekwowano wykonanie decyzji z lat ubiegłych, dotyczącej doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego parkietu w sali zabaw 3-latków.

Mikroklimat w salach zabaw, na który składa się temperatura mierzona termometrem wzorcowanym, wietrzenie sal, sprawność przewodów wentylacyjnych sprawdzana przez kominiarzy, możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem i co najmniej 50% powierzchni okien o konstrukcji umożliwiającej otwieranie, nie budzi zastrzeżeń w kontrolowanych przedszkolach.

Sale zajęć przeznaczone są do realizacji zadań wychowawczo-dydaktycznych, jak również do zabaw, spożywania posiłków, wypoczynku i leżakowania. Stan techniczny wyposażenia i sprzętu jest dobry lub dostateczny. Dzieci leżakują w 3 przedszkolach (w Przedszkolu Publicznym nr 1 i nr 3 w Wieruszowie, w Niepublicznym Przedszkolu „Mali Odkrywcy” w Wieruszowie) oraz w 4 innych formach wychowania przedszkolnego („Kolorowe Kredki” w Wieruszowie, „Zielony Listek” w Wieruszowie, w Punkcie Przedszkolnym w Mirkowie i w Punkcie Przedszkolnym w Kuźnicy Skakawskiej). Zapewniono oddzielne przechowywanie leżaków i pościeli, pomieszczenia (szafy) są wentylowane.

W czasie bieżących kontroli zwracano również uwagę na prawidłowe zestawienie stolików i krzeseł oraz dostosowanie ich do wzrostu dzieci. W przedszkolach przy zakupie nowych zabawek Dyrektorki zwracają uwagę, aby zapewniały bezpieczeństwo i były oznakowane symbolem CE.

W przedszkolach brak jest gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej.

Szkoły

W powiecie wieruszowskim znajdują się 33 szkoły różnego typu, rodzaje szkół i ich liczbę przedstawia poniższa tabela:

Typ placówki	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Zespoły szkół ogólnokształcących	Razem
Liczba	20	2	11 (w tym 10 przedszkoli, 11 szkół podstawowych i 2 gimnazja)	33

Od 01.09.2017 roku nastąpiła zmiana w kwalifikacji szkół, żadnej szkoły nie zlikwidowano: 1 gimnazjum samodzielne oraz 3 zespoły szkół przekształcono w szkoły podstawowe z klasami gimnazjalnymi oraz 1 zespół szkół składa się obecnie z przedszkola i szkoły podstawowej z klasami gimnazjalnymi (gimnazjum włączono do szkoły podstawowej).

- **Ocena stanu technicznego**

Tereny szkół są ogrodzone, a otoczenia uporządkowane.

Wszystkie budynki znajdują się w dobrym/dostatecznym stanie technicznym i żaden nie wymaga remontu kapitalnego, a jedynie bieżących remontów i konserwacji. Na bieżący stan techniczny wydawane są decyzje administracyjne lub zalecenia.

W 2017 roku wydano w szkołach 5 nowych decyzji administracyjnych na stan sanitarno-higieniczny, dotyczyły one:

1. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego parkietu w korytarzu szkolnym w Szkole Podstawowej w Biadaszkach (termin nie upłynął),
2. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego sanitariatów w Szkole Podstawowej w Pieczyskach; termin wykonania decyzji prolongowano w sierpniu 2017 roku na dzień 31.08.2018r.; w dniu 05.01.2018r. otrzymano informację od Dyrektora szkoły, że decyzję wykonano,
3. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego nawierzchni placu stanowiącego dojście do budynku w Zespole Szkół w Dietrzkowicach (termin nie upłynął),
4. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-higienicznego ścian na korytarzach, w trzech salach lekcyjnych i w sanitariatach powyżej płytek oraz do odpowiedniego stanu technicznego drzwi do kilku kabin wc w Szkole Podstawowej w Wyszanie (termin nie upłynął),
5. doprowadzenia do odpowiedniego stanu technicznego drzwi do dwóch kabin wc, usprawnienia nieczynnych dwóch pisuarów oraz doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego parkietów w salach lekcyjnych i na korytarzu w Zespole Szkół w Sokolnikach (termin nie upłynął),
oraz 2 prolongaty, dot.:

1. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-higienicznego ścian i parkietu w sali gimnastycznej w Zespole Szkół w Łubnicach (decyzję po prolongacie terminu wykonano, wyegzekwowano),
2. doprowadzenia do odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego sanitariatów w Szkole Podstawowej w Pieczyskach; w dniu 05.01.2018r. otrzymano informację od Dyrektora szkoły, że decyzję wykonano.

- **Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej**

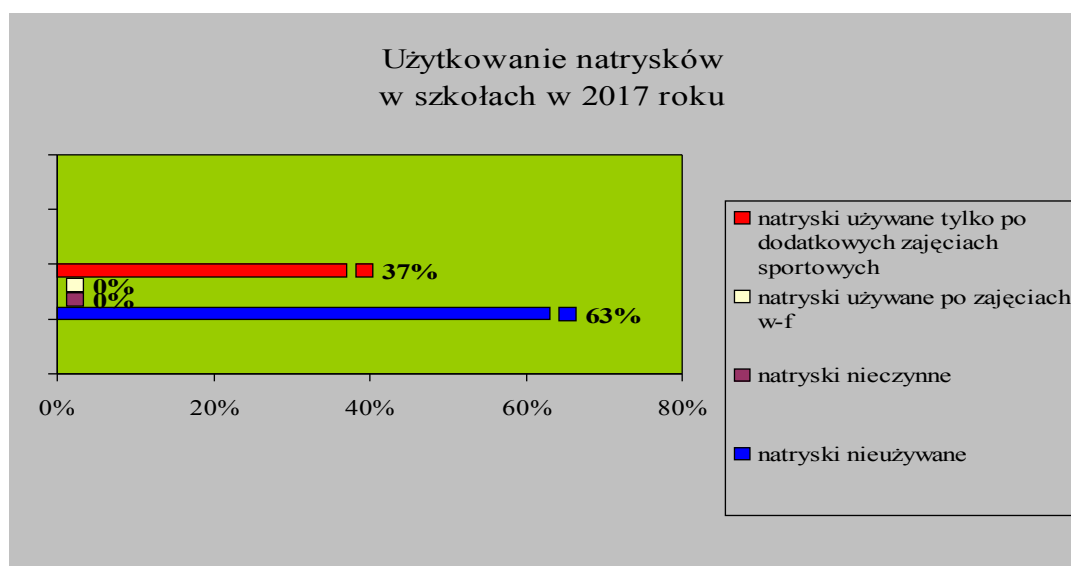
Wszystkie szkoły są podłączone do wodociągów i skanalizowane i nigdzie nie występują ustępy zewnętrzne. Zgodnie z rozporządzeniem MEN we wszystkich placówkach musi być zapewniona

ciepła i zimna bieżąca woda, przez cały rok szkolny oraz środki do utrzymania higieny osobistej (mydło w dozownikach, papier toaletowy i ręczniki jednorazowe lub suszarki do rąk). Brak dostępu do ciepłej bieżącej wody i środków do utrzymania higieny osobistej może być jedną z przyczyn ciągle wysokich wskaźników zachorowalności na choroby zakaźne. Warunki do utrzymania higieny osobistej w szkołach przedstawiały się następująco: mydło w dozownikach lub w kostce, papier toaletowy (czasami również do osuszania rąk), ręczniki jednorazowe lub suszarki zapewnione zostały we wszystkich placówkach.

Ciepła woda przez cały rok szkolny zapewniona jest we wszystkich szkołach. Urządzenia sanitarne w placówkach są naprawiane na bieżąco. Standardy dostępności uczniów do urządzeń sanitarnych nie zostały zachowane w jednej szkole podstawowej (Szkoła Podstawowa nr 1 w Wieruszowie, budynek główny przy ul. Fabrycznej 1). Wydano 3 decyzje administracyjne na niewłaściwy stan techniczny w sanitariatach (Szkoła Podstawowa w Pieczyskach, Szkoła Podstawowa w Wyszanowie, Zespół Szkół w Sokolnikach).

Uczniowie nie korzystają z natrysków po zajęciach wychowania fizycznego, sytuacja taka spowodowana jest krótkim czasem trwania przerw międzylekcyjnych.

Natryski wykorzystywane są zazwyczaj po zajęciach sportowych pozalekcyjnych (37% szkół) lub nieużywane pomimo, że są czynne (63% szkół).

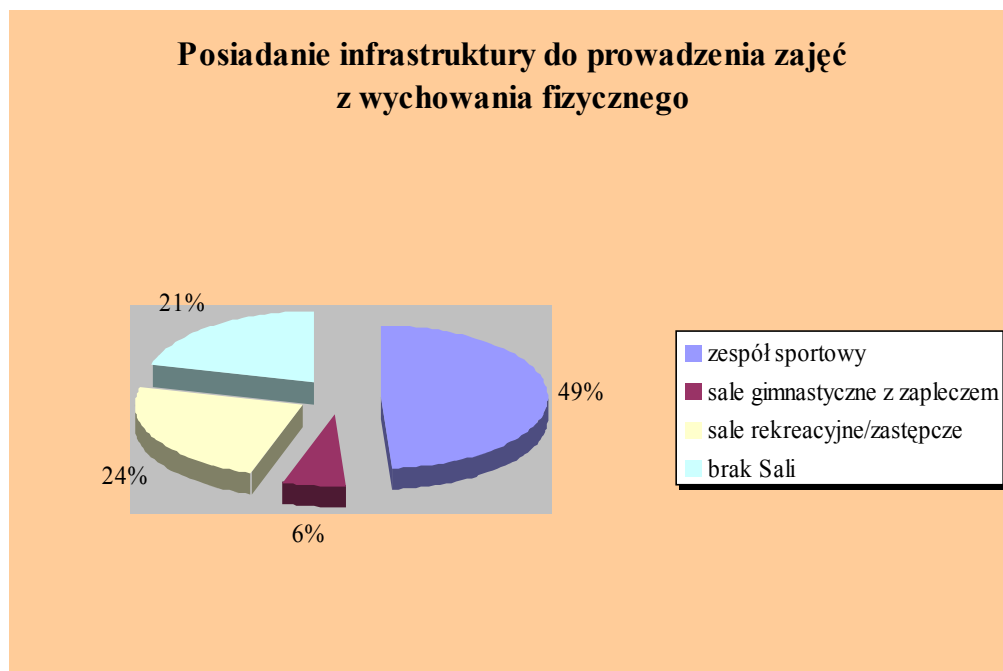

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Szkolny zespół sportowy posiada 16 szkół (49%), salę gimnastyczną z niepełnym zapleczem posiadają 2 szkoły (6%), w 8 szkołach (24%) znajdują się sale rekreacyjne/zastępcze, a w

pozostałych 7 szkołach (21%) brak jest sali gimnastycznych. Zajęcia z wychowania fizycznego, w tych szkołach odbywają się na korytarzach, jedynie uczniowie Szkoły Podstawowej w Galewicach korzystają z sali gimnastycznej gimnazjum. Wiosną zajęcia z wychowania fizycznego mogą odbywać się w tych szkołach na boiskach szkolnych (często wielofunkcyjnych) czy licznych placach zabaw. W szkołach, w których brak jest boisk (4 placówki), uczniowie korzystają z obiektów wiejskich.

Poniższy wykres przedstawia sytuację w tym zakresie:

- **Warunki pracy ucznia**

Na właściwy rozwój ucznia wpływa m.in. organizacja procesu nauczania i wychowania w szkołach, zwłaszcza zaś planowanie nauki i odpoczynku oraz dostosowanie stanowiska pracy ucznia do wzrostu.

Ocena dostosowania mebli do wzrostu uczniów:

	2016	2017
liczba placówek, w których dokonano pomiaru	8	5
liczba oddziałów, w których dokonano pomiaru	12	9
liczba ocenionych stanowisk	149	80
niewłaściwe w ilu placówkach	4	1

niewłaściwe w ilu oddziałach	4	2
liczba stanowisk nieprawidłowych	16	5

Sytuacja dotycząca dostosowania mebli do wzrostu dzieci/uczniów lepiej wygląda w szkołach większych, gdzie nauczyciele zwracają większą uwagę na prawidłowe usadzenie uczniów w ławkach.

Ocena rozkładów zajęć lekcyjnych:

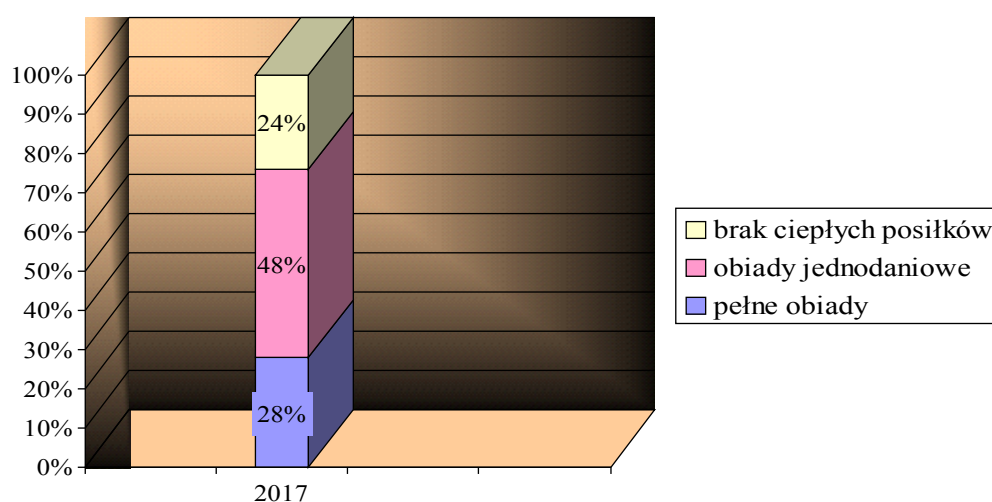
	2016	2017
liczba placówek, w których dokonano oceny	33	33
liczba oddziałów, w których dokonano oceny	161	254
niewłaściwe w ilu placówkach	5	5
niewłaściwe w ilu oddziałach	11	10

Nieprawidłowości w rozkładach zajęć wynikają głównie z dostosowania planów zajęć do dojeżdżających nauczycieli, którzy prowadzą lekcje z danego przedmiotu w kilku szkołach. W związku z tym nie zachowuje się wymogów określonych w rozporządzeniu.

- ***Prowadzenie dożywiania uczniów***

Z ciepłych posiłków w 2016 roku korzystało około 1445 uczniów, a w 2017 roku 1364 uczniów.

Ilość szkół wydających ciepły posiłek

Oprócz ciepłych posiłków w 27 szkołach podawana jest herbata i/lub mleko w kartonikach,

korzysta około 1610 uczniów. W 4 zespołach szkół organizowane są śniadania szkolne (kanapka z herbata). Część szkół przystąpiła do programu warzywa i owoce w szkole.

Wszystkie sklepiki uczniowskie oraz kuchnie podręczne, gdzie robiona jest herbata, są zatwierdzone i wpisane do rejestrów HŻŻ PSSE w Wieruszowie.

- ***Opieka medyczna***

Gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej znajdują się w 3 szkołach na terenie Wieruszowa. Zapewniona jest tutaj opieka pielęgniarska kilka dni w tygodniu. W pozostałych placówkach profilaktyczna opieka zdrowotna realizowana jest przez pielęgniarki szkolne z niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, z różną częstotliwością, ponieważ na terenie szkół nie ma gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej.

Pielęgniarki przeprowadzają pogadanki, przeglądy głów (za zgodą rodziców), prowadzą również wśród uczniów szkół podstawowych grupową profilaktykę fluorkową, metodą nadzorowanego szczotkowania zębów preparatami fluorkowymi.

- ***Substancje chemiczne w szkolnych pracowniach***

W 2017 roku w 4 szkołach znajdowały się substancje chemiczne i wykorzystywane były one do przeprowadzania doświadczeń. Placówki posiadają spisy substancji, substancje te są prawidłowo przechowywane, oznakowane i posiadają karty charakterystyki. Natomiast przeterminowane oddawane są do utylizacji.

Placówki wsparcia dziennego

- *Warsztat Terapii Zajęciowej w Wieruszowie*, w placówce z rehabilitacji w formie terapii korzysta 50 osób niepełnosprawnych, dorosłych, w wieku od 18 do 59 lat. Biorą oni udział w zajęciach terapeutycznych prowadzonych w różnych sekcjach/pracowniach. Obiekt dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych.

- *Świetlice opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego w Lubczynie*, prowadzona przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Lubczyna mieści się w budynku po byłej szkole podstawowej, stan sanitarno-techniczny budynku dobry.

Świetlica ta znajduje się w rejestrach PPIS w Wieruszowie, posiada pozytywną opinię sanitarną pod względem zapewnienia warunków bezpieczeństwa i higieny oraz znajduje się pod stałym nadzorem.

W świetlicy opiekuńczo-wychowawczej w Lubczynie zajęcia świetlicowe prowadzone są trzy razy w tygodniu (poniedziałek, środa, piątek), w godzinach od 16⁰⁰ do 18⁰⁰, dla dzieci w wieku szkolnym oraz codziennie (od poniedziałku do piątku), w godzinach od 8⁰⁰ do 13⁰⁰, dla dzieci w wieku od 2,5 do 5 lat.

W związku z czym PPIS w Wieruszowie poinformował pismem Gminę Wieruszów o działalności świetlicy (opieka świetlicowa nad dziećmi w wieku od 2,5 do 5 lat), w celu wykorzystania służbowego.

Placówki rekreacyjne, Dom Wczasów Dziecięcych w Głazie (1 placówka)

Obiekt przystosowany do organizacji wypoczynku, organizowane są tutaj zielone szkoły, turnusy rehabilitacyjne i zdrowotne, kolonie letnie oraz zimowiska.

W ośrodku znajdują się pomieszczenia rehabilitacyjne, zastępcza sala gimnastyczna, pokoje mieszkalne oraz świetlica i jadalnia. Zapewniona jest również stała opieka pielęgniarska. Sanitariaty na parterze dostosowane są do potrzeb osób niepełnosprawnych. W obiekcie od kilku lat prowadzone są prace remontowe, które podnoszą standard placówki.

Nadzór nad warunkami wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży

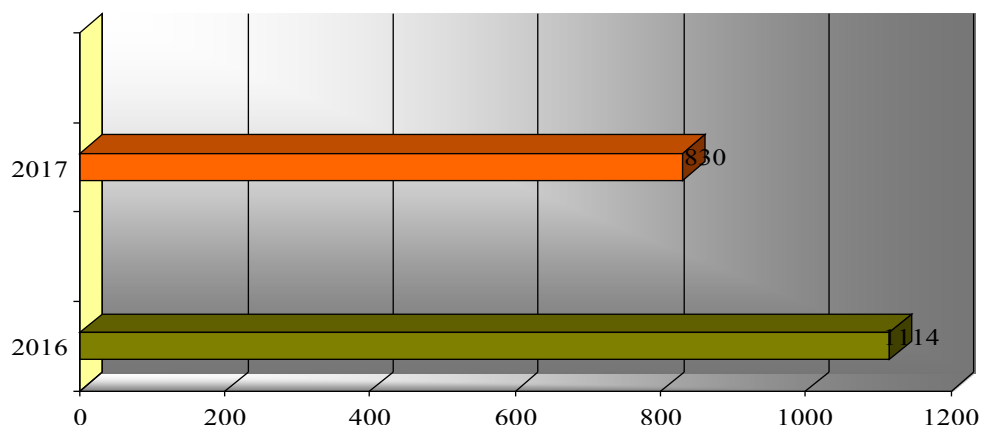
W okresie sprawozdawczym sprawowano nadzór nad warunkami zdrowotnymi wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży. Wypoczynek w miejscu zamieszkania organizowany był na bazie szkół, natomiast formy wyjazdowe wypoczynku organizowane były w obiektach stałych, znajdujących się pod stałym bieżącym nadzorem (w Domu Wczasów Dziecięcych w Głazie, w Ośrodku "Stary Młyn" w Bolesławcu, w Gimnazjum w Lututowie) oraz jeden obóz pod namiotami bez stałej infrastruktury komunalnej w Szustrach.

Stan sanitarno-higieniczny w obiektach wypoczynku nie budził zastrzeżeń. We wszystkich stałych obiektach była zapewniona bieżąca ciepła woda oraz środki do utrzymania higieny osobistej. Wypoczynek przebiegał bez zakłóceń, bez trudności. Do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wieruszowie nie wpłynęły żadne skargi na warunki higieniczno – sanitarne w placówkach wypoczynku.

W czasie kontroli przypomniano o zachowywaniu podstawowych zasad higieny. Ponadto w ramach działań edukacyjnych, przed rozpoczynającymi się wakacjami, przesłano do lokalnej prasy artykuły przypominające o podstawowych zasadach bezpiecznego wypoczynku. Materiały te zamieszczono również na stronie internetowej Stacji i przesłano do zakładów nauczania i wychowania. Pracownik OZiPZ PSSE w Wieruszowie przeprowadził z uczestnikami pogadanki na temat bezpiecznego

wypoczynku.

Liczba uczestników wypoczynku zimowego i letniego
w roku 2016 i 2017

W tabeli poniżej porównano wypoczynek dzieci i młodzieży w 2016 i w 2017 roku:

l.p.	Tematyka	2016		2017	
		zimowy	letni	zimowy	letni
1	formy wyjazdowe	5	6	5	9
2	formy w miejscu zamieszkania	2	4	0	4
3	liczba uczestników wypoczynku	357	757	314	516
4	liczba kontroli	7	12	5	10

Interwencje

W 2017 roku do HDM PSSE w Wieruszowie nie wpłynęły żadne skargi na stan sanitarno-higieniczny w nadzorowanych obiektach.

Wnioski

1. W placówkach oświatowo-wychowawczych powiatu wieruszowskiego prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego.

W roku sprawozdawczym na bieżący stan sanitarno-higieniczny wydano 6 nowych decyzji administracyjnych i 2 przedłużające termin wykonania, a wyegzekwowano 2 z lat ubiegłych.

2. Nadal są szkoły gdzie brak jest dostatecznej bazy sportowej do realizacji treści programowych z wychowania fizycznego, głównie w szkołach podstawowych. Jedynie wiosną zajęcia mogą odbywać się tu na boiskach szkolnych czy licznych placach zabaw.

3. Z ocen problemowych wynika natomiast, że nie zwraca się dostatecznej uwagi na prawidłowe rozsadzanie uczniów w ławkach. Siedzenie bowiem w nieprawidłowej pozycji skutkuje powstawaniem oraz utrwalaniem wad postawy.

4. We wszystkich szkołach, dla wszystkich klas są wydzielone miejsca na pozostawianie przyborów szkolnych, ale uczniowie starszych klas z nich nie korzystają, stąd zbyt duży ciężar tornistrów.

5. W szkołach i przedszkolach sukcesywnie zakupuje się meble posiadające certyfikaty, ale są też meble pozyskane od sponsorów, bez certyfikatów. Konieczność zakupu mebli z certyfikatami reguluje rozporządzenie MEN.

6. Nadal zastrzeżenia budzi organizacja procesu nauczania i wychowania. Spotykamy nieprawidłowości w rozkładach zajęć, które wynikają głównie z konieczności dostosowania rozkładów zajęć do pracy nauczycieli przedmiotowych w kilku wiejskich szkołach podstawowych. W związku z tym nie zachowuje się wymogów określonych w rozporządzeniu.

7. Szkoły zapewniają uczniom ciepły posiłek i korzystają z usług firm cateringowych posiadających zgodę PPIS na tą formę działalności.

8. Placówki wypoczynku dla dzieci i młodzieży zostały zorganizowane prawidłowo i nie budziły zastrzeżeń. Każdą formę wypoczynku należy zgłosić do Kuratorium Oświaty, w celu zamieszczenia jej w bazie MEN.

9. We wszystkich obiektach zapewniono ciepłą wodę i środki higieniczne. Brak dostępu do ciepłej bieżącej wody czy brak możliwości osuszania rąk może być jedną z przyczyn ciągle wysokich wskaźników zachorowalności na choroby zakaźne.

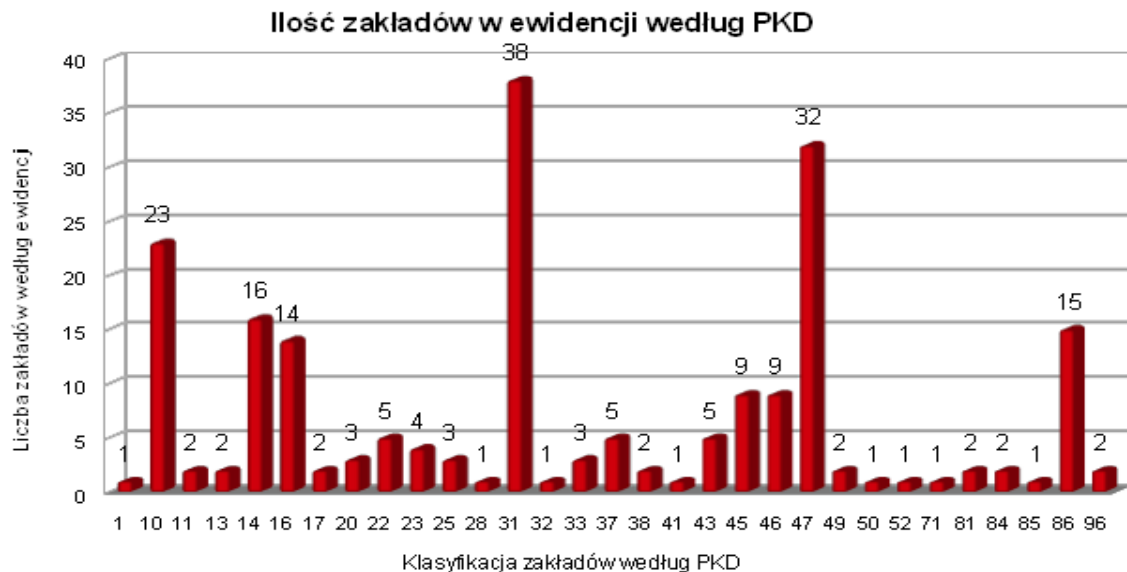
10. W szkołach/przedszkolach występuje problem wszawicy, który na bieżąco jest rozwiązywany.

11. Z uwagi na to, że na terenie powiatu powstaje coraz więcej nowych placów zabaw i w celu ograniczenia ryzyka sanitarnego oraz poprawy bezpieczeństwa dzieci bawiących się w piaskownicach, zarządcy tych obiektów powinni systematycznie wymieniać piasek, ponadto piaskownice powinny być zabezpieczone przed dostępem zwierząt

HIGIENA PRACY

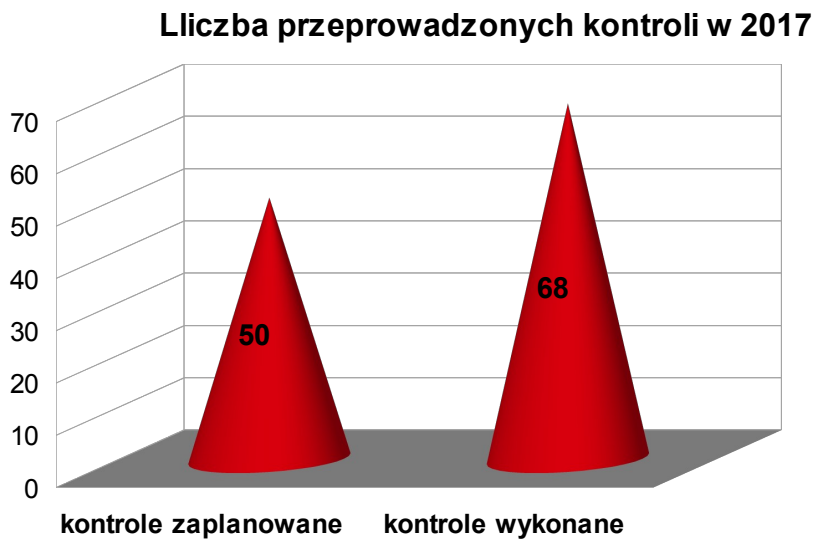
W roku sprawozdawczym 2017 pod nadzorem Higieny Pracy tutejszej Stacji znajdowały się 162 zakłady sklasyfikowane wg Polskiej Klasyfikacji Działalności, zatrudniające łącznie 3934 pracowników. W porównaniu do roku 2016r. liczba zakładów zwiększyła się o 1. Na terenie powiatu przeważającą grupę stanowią zakłady zajmujące się produkcją: spożywczą (PKD 10) odzieży (PKD 14), wyrobów drewnianych (PKD16) i mebli tapicerowanych (PKD 31)

oraz palcówki służby zdrowia (PKD 86) i obiekty handlu detalicznego (PKD 47).

W 2017 roku przeprowadzono 68 kontroli sanitarnych w zakresie higieny pracy. Przeprowadzona liczba kontroli przewyższa liczbę zaplanowanych kontroli, gdyż niektóre zakłady kontrolowane były więcej niż jeden raz w roku. Wynikało to najczęściej z konieczności przeprowadzania kontroli

sprawdzających, akcyjnych i tematycznych.

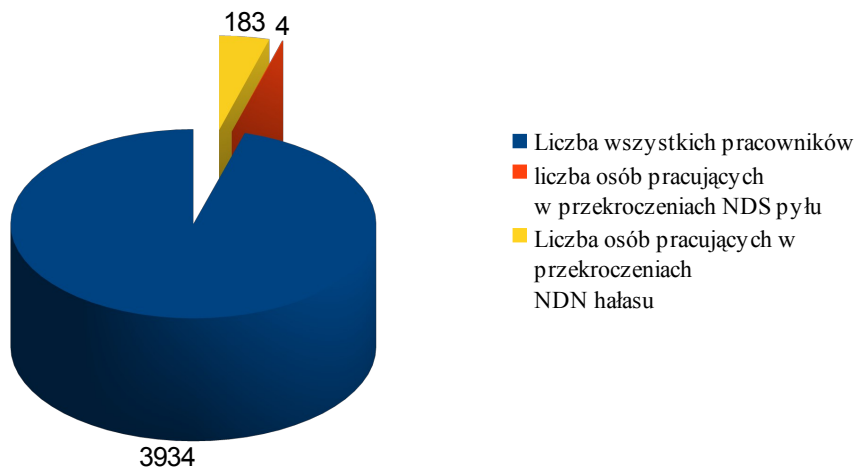

Wybór zakładów pracy objętych w danym roku bieżącym nadzorem sanitarnym zależy od wytycznych Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz od występującego w zakładach pracy narażenia pracowników na:

- czynniki szkodliwe (hałas, pyły, czynniki chemiczne, drgania mechaniczne, czynniki biologiczne),
- przekroczenia najwyższych dopuszczalnych natężeń, najwyższych dopuszczalnych stężeń czynników szkodliwych dla zdrowia.

W 2017 roku na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że 183 osoby pracują w przekroczeniach hałasu oraz 4 osoby w środowisku przekroczenia dopuszczalnych wartości pyłu. W związku z tym pracodawcy wyposażyli pracowników w środki ochrony indywidualnej, realizują program działań organizacyjno – technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas, oraz zaplanowali wymianę parku maszynowego.

Stosunek wszystkich zatrudnionych do pracujących w przekroczeniach NDN i NDS

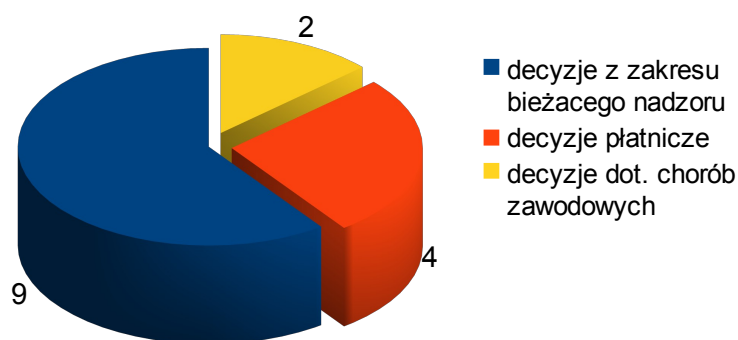
Prowadzony nadzór sanitarny nad warunkami pracy ma na celu wzmocnienie ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy, przede wszystkim zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych. W 2017 roku wydano decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej – poz. 22.3 wykazu chorób zawodowych (zespół wibracyjny – postać mieszana: naczyniowo-nerwowa i kostno-stawowa). Wydano także decyzję o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej (poz. 6 – astma oskrzelowa). Ponadto przeprowadzono postępowanie w sprawie choroby zawodowej, w związku ze zgłoszeniem podejrzenia boreliozy (poz. 26). Postępowanie nie zostało jeszcze zakończone.

W 2017 roku wydano 9 decyzji administracyjnych dotyczących:

- poprawy warunków higieniczno- sanitarnych,
- przeprowadzenia pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia,
- przedłużenia terminu wykonania nakazów decyzji (prolongata),
- uchylecia wykonania nakazów, w związku z zamknięciem zakładu (decyzja stała się bezprzedmiotowa)

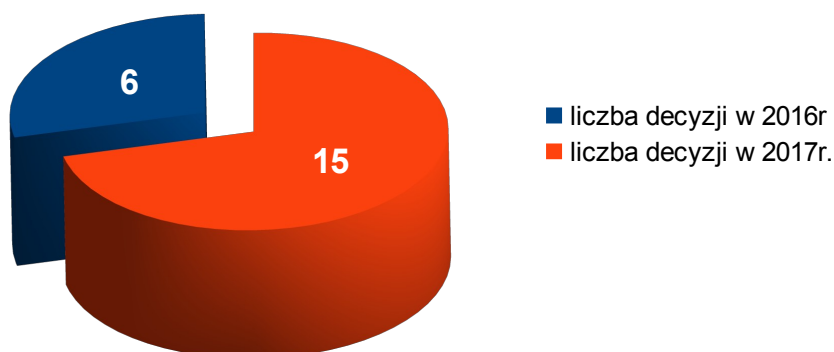
oraz 4 decyzje płatnicze.

Liczba decyzji wydanych w 2017r.

W porównaniu do roku 2016 wydano więcej decyzji administracyjnych, co mogło mieć związek z pogorszeniem warunków higieniczno – sanitarnych w zakładach pracy.

Zestawienie liczby wydanych decyzji w 2016 i 2017r.

Podczas kontroli w 2017 roku zwracano szczególną uwagę m.in. na:

- nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych,
- nadzór nad warunkami pracy i ocena narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki odpadami i ściekami,

- przestrzeganie przepisów i zasad bhp podczas prac usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, w ramach realizacji rządowego „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”,
- stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym prekursorów narkotyków grupy 2 i 3.,
- wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych,
- nadzór nad stanowiskami prac na których występuje przekroczenie najwyższego dopuszczalnego natężenia (dot. hałasu),
- kampanię społeczną „BEZPIECZNI NA STARCIE ZDROWI NA MECIE”,
- oraz sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad warunkami pracy w zakładach pracy.

Wnioski

1. Pracownik Higieny Pracy w trakcie kontroli prowadził działania o charakterze koordynacyjno-informacyjnym celem wzrostu świadomości pracodawców w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
2. W 2017 roku nie odnotowano przekroczeń normatywów higienicznych w zakresie czynników chemicznych, drgań mechanicznych, mikroklimatu zimnego.
3. Na terenie powiatu wieruszowskiego nie odnotowano żadnego zatrucia „środkiem zastępczym”.
4. Nie przeprowadzono żadnego postępowania administracyjno – egzekucyjnego w zakresie wprowadzania do obrotu „środków zastępczych”.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Działania wykonywane w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w powiecie. Powyższy cel realizowany jest na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego (opiniowanie dokumentów planistycznych) jak również na etapie projektowania i realizacji inwestycji (uzgadnianie dokumentacji projektowej, opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć oraz uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów). W trakcie uzgadniania dokumentacji projektowych i opiniowania warunków realizacji organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują stosowanie rozwiązań projektowych zapewniających zachowanie w obiektach właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych oraz wyeliminowanie lub maksymalne ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, a tym samym zdrowie ludzi. Obsada osobowa na stanowisku pracy (1/2 etatu).

Stan sanitarny powiatu wierszowskiego w roku 2017 w zakresie wynikającym z działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego:

1. Wydane decyzje płatnicze : 25

2. Liczba zajętych stanowisk: 84

w tym dotyczących:

- uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko – 3
- projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - 1
- opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko – 7
- wydania opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach - 4

- uzgodnienia dokumentacji projektowych – 34
- uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania – 34
- innych spraw – 1

3. Kontrole i wizje : 34

w tym :

10 - kontrole w trakcie budowy

Grupę obiektów dopuszczonych do użytkowania stanowią :

obiekty produkcyjne – 10

obiekty usługowe - 13

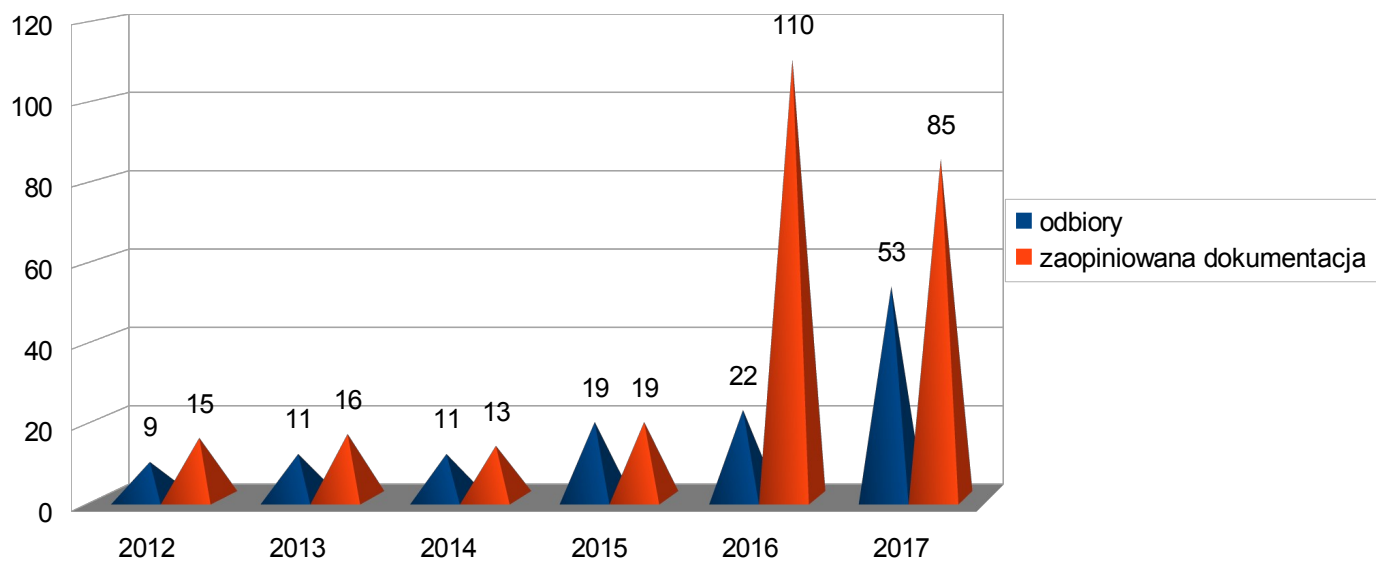
budynek socjalno-biurowy – 1

Ogólnie można ocenić, że stopień zaawansowania procesów inwestycyjnych w latach minionych wykazuje stan zmienny , o czym świadczyć może poniższe zestawienie :

Zakres procesu inwestycyjnego	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.
Ilość odbiorów	11	11	19	29	24
Ilość zaopiniowanych dokumentacji	16	13	19	41	34

Nie są to jednak inwestycje, które w sposób znaczący wpłynęły by na stan sanitarny powiatu, ale stanowią o pewnej poprawie w zakresie usług i produkcji przemysłowej.

ZNS -opinie, odbiory lata 2012-2017

Działanie ZNS jest regulowane procedurami Głównego Inspektora Sanitarnego.

OŚWIATA ZDROWOTNA I PROMOCJA ZDROWIA

Prowadzone przedsięwzięcia w ramach działalności oświatowo–zdrowotnej ukierunkowane są na aktywowanie czynników wspierających zdrowie, jak również ograniczanie bądź eliminację tych, które zdrowiu szkodzą. W związku z powyższym istotnym jest propagowanie stylu życia wolnego od nałogów, używek i czynników mających wpływ na występowanie chorób cywilizacyjnych oraz upowszechnianie zasad mających wpływ na zdrowy styl życia.

Kierunki działań oświatowo -zdrowotnych i promocji zdrowia wynikają z zapisów Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia, sytuacji epidemiologicznej oraz bieżących potrzeb zdrowotnych społeczeństwa.

I. PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU

1.1 Wojewódzki Program Profilaktyki Gruźlicy i Chorób Płuc „ZADBAJ O SWOJE PŁUCA”

„Zadbaj o swoje płuca” to program, którego celem jest podniesienie poziomu wiedzy o gruźlicy i chorobach płuc oraz wzmocnienie zachowań prozdrowotnych.

Program zrealizowano w:

13 szkołach podstawowych, co daje realizację na poziomie 43% szkół

W programie uczestniczyło:

- 510 uczniów oraz
- 238 rodziców.

W ramach programu oraz Światowego Dnia bez Tytoniu przeprowadzono **konkurs pt. "Twój niezbędnik zdrowia"**, w ramach którego dzieci samodzielnie miały wykonać **ulotkę prozdrowotną**.

Spośród wszystkich złożonych prac komisja konkursowa wytypowała laureatów, których następnie nagrodziła **książkami ufundowanymi przez PPIS w Wieruszowie**.

Program przedszkolnej
edukacji antytytoniowej
„Czyste powietrze wokół nas”

1.2 Program Przedszkolnej Edukacji Antytytoniowej „CZYSSTE POWIETRZE WOKÓŁ NAS”

„Czyste powietrze wokół nas” to program, którego celem jest wykształcenie u przedszkolaków świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy.

Program zrealizowano w:

- 9. 15 placówkach (6 przedszkolach, 8 oddziałach przedszkolnych oraz 1 placówce, która funkcjonuje jako inna forma wychowania przedszkolnego), co daje realizację programu na poziomie 35%**

W programie uczestniczyło ogółem:

323 dzieci oraz

215 rodziców.

W ramach powiatowego podsumowania programu oraz Światowego Dnia bez Tytoniu zorganizowano **konkurs na ekologiczny rysunek pt. "Najważniejsze są dzieci! Mamo, tato papierosy wyrzućcie do śmieci!"**.

Spośród złożonych prac wyłoniono zwycięzców, których nagrodzono **książkami ufundowanymi przez PPIS w Wieruszowie**.

1.3 Program Edukacji Antytytoniowej „NIE PAL PRZY MNIE PROSZĘ”

Program ten skupia się przede wszystkim na kształtowaniu u dzieci postaw odpowiedzialności za własne zdrowie a także uwrażliwia na szkodliwe oddziaływanie dymu papierosowego związane

z biernym paleniem.

Program zrealizowano w:

- 17 szkołach podstawowych, co daje realizację programu na poziomie 60%

W programie uczestniczyło:

5. 626 uczniów
6. 218 rodziców.

W ramach powiatowego podsumowania programu oraz Światowego Dnia bez Tytoniu przeprowadzono **Konkurs plastyczny pt. "Nie zadymiaj otoczenia! Nie zadymiaj mnie!"**

Nagrodzeniu uczniowie otrzymali książki **ufundowane przez PPIS w Wieruszowie.**

1.4 Program Edukacji Antytytoniowej

„ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE”

Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum.

Program realizowany był w:

4. 4 gimnazjach, co daje realizację programu na poziomie 44%
5. 16 szkołach podstawowych, co daje realizację programu na poziomie 53%

W programie uczestniczyło:

5. 1030 uczniów (556 gimnazjalistów oraz 474 uczniów ze szkół podstawowych)
6. 130 rodziców.

W ramach powiatowego podsumowania programu oraz Światowego Dnia bez Tytoniu przeprowadzono dwa konkursy:

- **na mema antynikotynowego pt. "Nie palę tytoniu i dobrze mi z tym!"**
- **fotograficzny pt. "Zdrowie jest w cenie - nie pal"**

Laureaci konkursów otrzymali nagrody w postaci książek, termokubków lub pamięci podręcznej Powerbank, które zostały **ufundowane przez PPIS w Wieruszowie.**

1.5 Program Edukacji Antytytoniowej

„Bieg po zdrowie”

Celem programu jest opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego oraz zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów.

Program realizowany był w:

6. 9 szkołach podstawowych, co daje realizację programu na poziomie 30%

W programie uczestniczyło:

7. 128 uczniów ze szkół podstawowych

8. 116 rodziców.

1.6 Światowy Dzień bez Papierosa oraz Światowy Dzień Rzucania Palenia

Dni, które mają zwrócić uwagę społeczeństwa na szkodliwość palenia papierosów. Z okazji ich obchodów przygotowano **konkursy profilaktyczne** oraz **spotkanie edukacyjne dla uczniów SP im. J. Korczaka w Wieruszowie**, w trakcie którego wygłoszono prelekcję promującą zdrowy styl życia wolny od dymu nikotynowego. Na tę okazję uczniowie przygotowali plakaty oraz ulotki promujące aktywność fizyczną, zdrowe odżywianie, higieniczny tryb życia bez nałogów. Dodatkową atrakcją była wystawa "zwierzaków cudaków", przygotowana przez uczniów na bazie owoców i warzyw.

Zdjęcia: obchody Światowego Dnia bez Tytoniu oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia

II. Ogólnopolski Program Edukacyjny „TRZYMAJ FORMĘ!” - XI edycja

„Trzymaj Formę!” to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia, regularną aktywnością fizyczną oraz zbilansowane odżywianie. W ramach programu prowadzono również spotkania profilaktyczne w lokalnych szkołach.

Program realizowany był w:

5 gimnazjach, co daje realizację na poziomie 78% szkół

11 szkołach podstawowych, co daje realizację na poziomie 53% szkół

W programie uczestniczyło:

- 1013 uczniów,
- 82 rodziców

Zdjęcie: Spotkanie dot. zdrowego odżywiania w SP w Niwiskach

III. Krajowy Program Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV

3.1 Powiatowy Festiwal Fotograficzny pt. „Żyję bo lubię. AIDS to nie dla mnie”.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Wieruszowie podczas tegorocznych obchodów Światowego Dnia AIDS, zorganizowała Powiatowy Festiwal Fotograficzny pt. **"Żyję z rozważą! AIDS to nie dla mnie!"**. Młodzież gimnazjalna przygotowała na tę okazję fotokolaże o tematyce HIV/AIDS, które niosły przesłanie profilaktyczne i przestrzegały przed zachowaniami niekorzystnymi dla zdrowia człowieka. Za swoje zaangażowanie uczniowie zostali uhonorowani nagrodami ufundowanymi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wieruszowie.

Zdjęcia: Festiwal Fotograficzny z okazji obchodów Światowego Dnia AIDS

IV. „Profilaktyczny Program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”

W ramach programu realizowane były następujące komponenty:

- program edukacyjny w szkołach ponadgimnazjalnych "Ars, czyli jak dbać o miłość".
- Kampania społeczna "Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość"

Głównym celem programu "Ars, czyli jak dbać o miłość?" jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież uczącą się w różnych typach szkołach ponadgimnazjalnych.

Program realizowany był w:

1 szkole ponadgimnazjalnej, co daje realizację na poziomie 33 % szkół

W programie uczestniczyło:

- 52 uczniów.

Projekt Kampanii społecznej "Melanż. Oczekiwania vs. Rzeczywistość" skierowany jest do młodzieży, rodziców, nauczycieli i pedagogów. Celem przedsięwzięcia jest zwrócenie uwagi młodzieży na negatywne skutki korzystania z używek, rozpowszechnienie wiedzy na temat wpływu uzależnień na życie człowieka oraz promocja zdrowego trybu życia, wolnego od

nałogów.

Państwowy powiatowy inspektor sanitarny w Wieruszowie rozpropagował ww. kampanię na swojej stronie internetowej, ponadto podczas letnich spotkań edukacyjnych wyświetlano uczestnikom letnich półkolonii spoty edukacyjne ukazujące młodzieży negatywne skutki korzystania z używek.

V. Wojewódzka Kampania

„DOPALACZOM MÓWIMY STOP-WYBIERAMY ZDROWIE”

Głównym celem kampanii jest zapobieganie zażywaniu przez uczniów gimnazjów środków psychoaktywnych.

Kampania realizowana była w:

5 gimnazjach, co daje realizację na poziomie 56% szkół gimnazjalnych

W kampanii uczestniczyło:

- 585 uczniów,
- 427 rodziców

VI. Światowy Dzień Zdrowia

XII POWIATOWY FESTIWAL PIOSENKI O ZDROWIU

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Wieruszowie zorganizowała przy współpracy ze Starostwem Powiatowym w

Wieruszowie XII Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu.

Celem Festiwalu jest zainteresowanie dzieci, młodzieży i ich opiekunów tematyką zdrowia oraz aktywizacja środowisk szkolnych w zakresie działań prozdrowotnych.

Szkoły wykazały duże zainteresowanie festiwalem, gdyż wzięło w nim udział **9 szkół podstawowych oraz 5 przedszkoli** z terenu naszego powiatu.

Podczas realizacji przedsięwzięcia współpracowano ze Starostwem Powiatowym w Wieruszowie (ufundowania nagród dla uczestników) oraz Wieruszowskim Domem Kultury (wypożyczenia sali widowiskowej, obsługa nagłośnienia)

Zdjęcia: XII Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu

VII. Bezpieczny wypoczynek podczas ferii zimowych oraz wakacji

AKCJA BEZPIECZNA ZIMA i LATO 2017

W trakcie trwania ferii zimowych oraz wakacji, PSSE w Wieruszowie prowadziła profilaktyczne spotkania z uczestnikami półkolonii, których

tematyka skupiała się na szeroko rozumianym bezpieczeństwie dzieci i młodzieży. Realizowana była profilaktyka uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem szkodliwości palenia tytoniu, zażywania dopalaczy i alkoholu a także profilaktyka chorób zakaźnych w tym grypy. Podejmowano działania promujące racjonalną dietę i aktywność fizyczną, omawiano zasady bezpiecznej zabawy w domu i na podwórku. Zreferowano także zasady udzielania pomocy przedmedycznej.

W spotkaniach profilaktycznych uczestniczyło łącznie 272 uczestników półkolonii letnich i zimowych.

Zdjęcia: Edukacja zdrowotna uczestników letniego i zimowego wypoczynku

Europejski
Tydzień
Szczepień

Zapobiegaj Chroń Szczep

VIII. Europejski Tydzień Szczepień

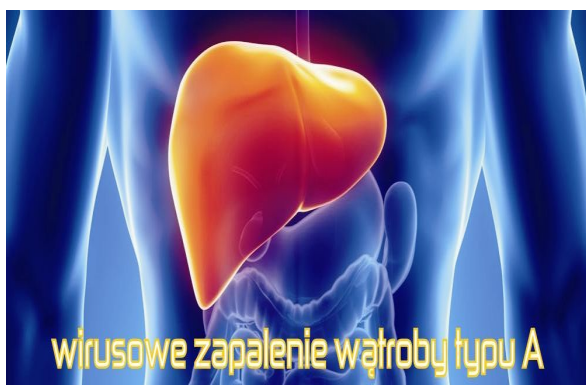
W siedzibie PSSE w Wieruszowie zorganizowany został punkt informacyjny, w którym udzielane były porady dotyczące szczepień ochronnych. Akcja trwała od 24 do 30 kwietnia 2017 r. Ponadto podczas bieżących kontroli sanitarnych w NZOZ-ach, pracownicy epidemiologii przeprowadzili pogadanki z personelem nt. szczepień.

IX. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Organizacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie racjonalnego stosowania antybiotyków, realizowana jest przez PSSE w Wieruszowie, głównie w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. Działania polegają na rozdysponowaniu do lokalnych ośrodków zdrowia dostępnych materiałów edukacyjnych przeznaczonych dla lekarzy i pacjentów.

X. Profilaktyka WZWA

Pracownicy PSSE w Wieruszowie przeprowadzili w ZSP im. Stanisława Staszica konsultacje mające na celu propagowanie zasad higieny pod kontem przenoszenia WZW typu A. Odbyła się pogadanka profilaktyczna, rozdysponowano materiały oświatowe, przy okazji poruszono również tematykę właściwego odżywiania oraz chorób przenoszonych drogą płciową.

XI. BUDŻET NA DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO – ZDROWOTNĄ I PROMOCJĘ ZDROWIA

Środki finansowe PSSE w Wieruszowie

Lp	Tematyka finansowanego działania	Kwota łączna	Uwagi
1.	Konkurs w ramach programu „Czyste powietrze wokół nas”	221,77 zł	Nagrody książkowe
2.	Konkurs w ramach programu „Nie pal przy mnie, proszę!”		Nagrody książkowe
3.	Konkursy w ramach programu „Znajdź właściwe rozwiązanie”		Nagrody książkowe oraz rzeczowe
4.	Konkurs w ramach programu „Zadbaj o swoje płuca”		Nagrody książkowe
5.	Konkurs fotograficzny w ramach obchodów Światowego Dnia AIDS	181,20 zł	Nagrody rzeczowe
OGÓLEM		402,97 zł	-

--	--	--

Środki spoza PIS

L p.	Źródło finansowania	Tematyka finansowanego wydarzenia	Kwota	Uwagi
	• PPIS w Wieruszowie	Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu	150,00 zł	Poczęstunek dla uczestników
	• Starostwo Powiatowe w Wieruszowie	Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu	2 263,00 zł	Nagrody rzeczowe dla szkół
OGÓŁEM			2 413,00 zł	-

Ogółem w 2017 r. na działalność oświatowo– zdrowotną i promocję zdrowia w powiecie wieruszowskim przeznaczono 2815,97 zł

Inne nakłady (np. rzeczowe):

- drukowanie dyplomów, podziękowań, zaproszeń,
- przejazdy samochodem służbowym (transport),
- dekoracje,
- gadzety i materiały promocyjne do akcji prozdrowotnych otrzymane z WSSE,
 - koszty usług pocztowych i telefonicznych.

XII. PODSUMOWANIE

Kształtowanie nawyków prozdrowotnych społeczeństwa, tworzenie środowiska życia sprzyjającego zdrowiu, aktywizowanie jednostek samorządu terytorialnego do współpracy na rzecz zdrowia - to działania, dzięki którym osiągną jest cel działalności pionu oświaty zdrowotnej.

W 2017 roku zadania realizowane w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej były zgodne z przyjętymi założeniami. Dotyczyły one kontynuacji i wdrożenia nowych programów edukacyjnych oraz realizacji kampanii i akcji prozdrowotnych. Programy edukacyjne i akcje prozdrowotne realizowane były we współpracy z władzami samorządowymi, placówkami nauczania i wychowania, zakładami opieki zdrowotnej, oraz z przedstawicielami lokalnych środków masowego przekazu.

Podczas prowadzonych wizytacji, akcji profilaktycznych stwierdza się duże zainteresowanie tematyką prozdrowotną wśród uczniów, nauczycieli, przedstawicieli lokalnych organizacji

odpowiedzialnych za zdrowie mieszkańców naszego powiatu.

W celu właściwej realizacji dalszych zadań i wdrażania nowych przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia, niezbędne jest podejmowanie wspólnych działań z organami administracji samorządowej, lokalnymi organizacjami społecznymi, placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, mediami. Ważnym aspektem jest również prawidłowa i szybka diagnoza lokalnej sytuacji epidemiologicznej i społecznej w celu odpowiedniego dostosowywanie działań profilaktycznych mających na uwadze pokazanie ludziom właściwych wyborów prozdrowotnych a w konsekwencji umacnianie zdrowia.

Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia na tak wielu płaszczyznach zdrowia publicznego, była możliwa również dzięki dofinansowaniu niektórych inicjatyw przez Starostwo Powiatowe w Wieruszowie oraz PPIS w Wieruszowie.

Wszelkie przedsięwzięcia prozdrowotne podejmowane przez pion Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia realizowane są w oparciu o:

- Ustawę o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z dnia 14 marca 1985 r.
- Ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych z dnia 9 listopada 1995 r.
- Ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.
- Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.
- Ustawę o zdrowiu publicznym z dnia 11 września 2015 r.
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 - 2020
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS opracowany na lata 2017-2021
- Zalecenia Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), Komisji Europejskiej, Ministerstwa Zdrowia
- aktualną sytuację epidemiologiczną oraz potrzeby zdrowotne społeczności lokalnych.

Informacje z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia regularnie umieszczane są na stronie internetowej PSSew Wieruszowie - www.pis.lodz.pl/wieruszow

WNIOSKI KOŃCOWE

W 2017 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Wieruszowie realizowała zadania związane ze sprawowaniem zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego, prowadziła działalność zapobiegawczą i p/epidemiczną oraz oświatowo-zdrowotną. Inicjowano, koordynowano i przeprowadzano we współpracy ze środowiskiem lokalnym działania dotyczące profilaktyki uzależnień, zakażeń. Promowano zdrowy styl życia, kształtowano prawidłowe nawyki prozdrowotne.

PSSE w Wieruszowie w liczbach - 2017 roku ;

- zarejestrowano 966 obiektów,
- przeprowadzono 1096 kontroli ,
- pobrano 448 prób,
- wykonano 80 badań fizycznych (meble szkolne),
- wydano 74 decyzje merytoryczne,
- wydano 78 decyzji płatniczych,
- wydano 13 postanowień,
- dokonano 53 odbiory obiektów,
- wydano 85 opini sanitarnych (Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny),
- nałożono 4 mandaty karne,
- poprawę stanu sanitarno-higienicznego osiągnięto w 54 obiektach.
- upowszechnianie wiedzy dotyczącej promocji i ochrony zdrowia – 5 programów ogólnopolskich i wojwódzkich - 5868 odbiorców, wzmożona działalność nakierowana na potrzeby społeczności powiatu wieruszowskiego- ok. 1000 odbiorców.

Zagrożenia, które pojawiły się w 2017 roku:

- zwiększona liczba rodziców/opiekunów odmawiających wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych u swoich dzieci/ podopiecznych.

Czynnikami pozytywnie wpływającymi na stan sanitarno-higieniczny i sytuację epidemiczną na terenie powiatu wieruszowskiego były:

- stabilna sytuacja epidemiczna,
- niewystępowanie ognisk zatruc pokarmowych,
- jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi spełniająca wymagania

Rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2015.1989 oraz Dz.U. 2017.2294).

- poprawiająca się gospodarka odpadami komunalnymi i medycznymi,
- poprawa warunków sanitarno-higienicznych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku dzieci i młodzieży, dzięki pracom modernizacyjnym oraz uruchamianiu nowych obiektów.
- utrzymanie na niskim poziomie wskaźnika obiektów żywnościowo-żywnościowych niezgodnych z obowiązującymi przepisami prawa dzięki pracom modernizacyjnym oraz uruchamianiu nowych obiektów, a także wdrażanie w przedsiębiorstwach zasad dobrych praktyk (produkcyjnych i higienicznych), systemu HACCP,
- zgodność realizacji nadzorowanych obiektów z przepisami prawnymi na etapie projektu budowlanego oraz zgodność z wymogami zdrowotnymi stosowanych materiałów i procesów technologicznych dla obiektu budowlanego na etapie projektowania i realizacji,
- aktywna działalność oświatowo-zdrowotna i promująca zdrowy styl życia w środowisku lokalnym.

*Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Wieruszowie*

Ewa Żóraw